

2017

Nederlandse Defensie & Humanitaire organisaties

Samenwerking voor een veilig transport?!

Het doel van dit onderzoek is het blootleggen van eventuele samenwerkingsmogelijkheden en het formuleren van kaders en randvoorwaarden die hierbij van toepassing zijn. Dit wordt gedaan om een bijdrage te leveren aan de toekomstbestendigheid en professionalisering van beide organisaties.

19-6-2017

Colofon

Onderwijsinstelling

Onderwijsinstelling	: Hogeschool Saxion
Academie	: Bestuur, Recht en Ruimte
Opleiding	: Integrale Veiligheidskunde
Honours Programme	: Liberal Arts and Sciences; Global Citizenship
Adres	: M.H. Tromplaan 28
Postcode	: 7513 AB Enschede
Telefoon	: 088 – 019 8888
Begeleider	: Jeroen Neuvel
Tweede lezer	: Frits Jellema

Opdrachtgever

Opdrachtgever onderzoek	: Universiteit Twente & Veiligheidsregio Twente
Project	: Reliefbase
Adres	: Nijverheidstraat 30
Postcode	: 7511 JM
Telefoon	: 088 – 256 7800
Begeleidster	: Irna van der Molen
Functie	: Liaison Universiteit Twente & Veiligheidsregio Twente

Student

Naam	: Joep Berendsen
Telefoon	: 00316 45 377 483
E-mailadres	: joep_berendsen92@hotmail.com
Studentnummer	: 357703

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘Nederlandse Defensie en humanitaire organisaties, samenwerking voor een veilig transport?!’. Dit onderzoek is uitgevoerd door middel van literatuuronderzoek en interviews met experts uit het werkveld.

Deze scriptie is geschreven als eindproduct voor de opleiding Integrale Veiligheidskunde aan de hogeschool Saxion te Enschede.

Tijdens mijn afstudeer periode werd ik voortdurend geboeid door de complexe samenwerkingen tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties in conflictgebieden. Daarnaast heb ik er erg van genoten om dit proces zo zelfstandig mogelijk, maar met de juiste hulp van anderen te doorlopen. Het voelt als mijn project en mijn product, ik hoop dan ook van harte dat mijn aanbevelingen een bijdrage kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van de Reliefbase en de professionalisering van de samenwerking tussen humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie.

In overleg met mijn afstudeerbegeleider Irna van der Molen en haar collega Alexander Heijnen heb ik de probleemstelling en onderzoeksvragen geformuleerd. Ik ben hen zeer dankbaar voor het vertrouwen en de begeleiding die zij gegeven hebben. Zij hebben mij vrijgelaten in het uitvoeren van dit onderzoek, maar mij wel de juiste handvatten geboden. Ik wens hen in de toekomst veel succes bij de verdere ontwikkeling van de Reliefbase.

Daarnaast wil ik de Veiligheidsregio Twente bedanken voor het bieden van een werkplek. In het bijzonder mijn collega's Majoor Ruud Daniëls en Sophie Groeneveld. Majoor Ruud Daniëls vanwege de hulp die hij geboden heeft bij het aanspreken van de juiste personen binnen de Nederlandse Defensie. Sophie Groeneveld vanwege haar rol als sparringpartner tijdens de uitvoering van dit onderzoek.

Tenslotte wil ik mijn ouders en mijn broer bedanken voor de steun die zij mij geven. Zij hebben mij de ruimte en het vertrouwen gegeven om mijn eigen route te bepalen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Joep Berendsen

Enschede, 19 juni 2017

Samenvatting

Optreden in conflictgebieden wordt voor zowel humanitaire organisaties als de Nederlandse Defensie steeds complexer. De voornaamste reden hiervoor is de toename van het aantal actoren en politieke belangen in een conflict. Hierdoor is het voor zowel humanitaire organisaties als militaire organisaties steeds lastiger te achterhalen welke belangen er te onderkennen zijn. Daarnaast is de doelstelling van veel militaire organisaties de afgelopen jaren veranderd. Waar zij vroeger bijna alleen opereerden als geweldsmacht zijn zij steeds vaker bezig met hulpverlening, stabilisatie en opbouw. Dit zorgt ervoor dat de samenwerking tussen deze partijen is vergroot en de grens tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties vervaagt. Deze vervaging van grenzen brengt voor humanitaire organisaties risico's met zich mee doordat zij hun positie als neutrale actor verliezen. Het is dan ook niet vanzelfsprekend dat deze samenwerkingsverbanden versterkt moeten worden.

In de recente literatuur is veel informatie te vinden over deze 'civiel-militaire samenwerking'. Dit onderzoek levert daar een bijdrage aan door een praktisch inzicht te geven in de mogelijkheden tot het vergroten en professionaliseren van de samenwerking tussen humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie. Om de haalbaarheid en praktische toepasbaarheid te vergroten is er enkel gekeken naar de veiligheidsprocessen en -protocollen van transport van goederen in conflict gebieden. De resultaten van dit onderzoek zijn door middel van kwalitatief onderzoek tot stand gekomen. Hierbij is er secundaire informatie opgehaald door middel van literatuuronderzoek en primaire informatie door het interviewen van diverse respondenten.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Reliefbase vanwege haar doelstelling een bijdrage te leveren aan de professionalisering van humanitaire hulpverlening.

De uitvoer van het onderzoek is op te delen in drie stappen.

Ten eerste is er inzicht verkregen in de verschillen en overeenkomsten in de veiligheidsprocessen en -protocollen van beide partijen op het gebied van transport in conflictgebieden. Hieruit blijkt dat er aanzienlijk veel overeenkomsten zijn in voornamelijk de proactieve, preventieve en preparatieve processen.

Vervolgens zijn de kansen voor het vergroten van de samenwerking blootgelegd en uitvoerig besproken met diverse respondenten van de Nederlandse Defensie, humanitaire organisaties en neutrale experts. Hieruit blijkt dat er voornamelijk mogelijkheden zijn om intensiever en professioneler samen te werken op strategisch niveau in de 'koude fase'.

Ten slotte zijn de voor- en nadelen en de benodigde kaders en randvoorwaarden beschreven. De conclusie hiervan is dat er bij elke samenwerkingsvorm zeer goed nagedacht moet worden over de effecten op de humaniteit, neutraliteit, onpartijdigheid, onafhankelijkheid, veiligheid en duurzaamheid.

Naar aanleiding van de gevonden resultaten wordt er aanbevolen dat de Reliefbase in samenwerking met andere partijen investeert in het vergroten van de samenwerking in de 'koude fase'. Er zijn hiervoor verschillende mogelijkheden gevonden, zoals het opzetten van een digitale database, het delen van kennis over diverse analyseprocessen en het gezamenlijk trainen en/of oefenen van specifieke vaardigheden.

Hierbij is het van cruciaal belang dat er goed nagedacht wordt over de effecten op de humaniteit, neutraliteit, onpartijdigheid, onafhankelijkheid, veiligheid en duurzaamheid van inzet in conflictgebieden.

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Onderzoeksopzet	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Probleem beschrijving	7
1.3 Doelstelling.....	7
1.4 Probleemstelling.....	8
1.5 Onderzoeksvragen.....	8
1.6 Verantwoording onderzoek.....	8
1.7 Afbakening.....	10
2. Theoretisch Kader	11
2.1 Wetenschappelijke benadering van samenwerking	11
2.2 Veiligheidsprocessen en protocollen	13
2.3 Huidige en mogelijke samenwerkingsverbanden	14
2.4 De voor- en nadelen van samenwerking.....	15
2.5 Kaders en randvoorwaarden	16
2.6 Conclusie	18
3. Methodologisch Kader	19
3.1 Kwalitatief onderzoek.....	20
3.2 Analysekader	21
3.3 Kwaliteit van het onderzoek.....	23
4. Resultaten	24
.....	24
4.1 Processen en –protocollen van humanitaire organisaties	24
4.2 Processen en –protocollen van de Nederlandse Defensie.....	30
4.3 Overeenkomsten, verschillen en mate van samenwerking	36
4.4 Voor- en nadelen, kaders en Randvoorwaarden.....	39
5. Conclusie.....	42
6. Aanbevelingen	44
Bibliografie	46
Bijlages.....	50
Bijlage A: Essay Risico's en Neutraliteit.....	50
Bijlage B: Ecosysteem Reliefbase	57

Bijlage C: Inventarisatie stakeholders	58
Bijlage D: Humanitarian Supply chain	59
Bijlage E: Literatuur onderzoek, schematische weergave.....	60
Bijlage F: Onderzoeksopzet	67
Bijlage G: Interview schema	70
Bijlage H: Transcripten	71
Bijlage H1: Transcript.....	72
Bijlage H2: Transcript.....	72
Bijlage H3: Transcript.....	72
Bijlage H4: Transcript.....	72
Bijlage H5: Transcript.....	72
Bijlage H6: Transcript.....	72
Bijlage I: Overeenkomsten en verschillen in processen	73

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is de opzet van het onderzoek beschreven, hier wordt de nadruk gelegd op de aanleiding en het doel van dit onderzoek

In hoofdstuk 2 is de recente en relevante theorie toegelicht. Uit deze theorie is een kader geformuleerd die het onderzoek en de resultaten structuur hebben gegeven.

Hoofdstuk 3 geeft inzicht in het proces en de methode die tijdens het onderzoek gehanteerd is.

Hoofdstuk 4 biedt inzicht in de gevonden resultaten, in dit hoofdstuk worden de gevonden resultaten besproken en met elkaar vergeleken.

In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van het onderzoek omschreven.

In hoofdstuk 6 zijn de aanbevelingen beschreven.

Hoofdstuk 7 geeft inzicht in de bevindingen van de onderzoeker, hier worden de conclusies en aanbevelingen geïnterpreteerd en bediscussieerd.

Waar nodig is voorafgaand aan de hoofdstukken een korte leeswijzer toegevoegd.

1. Onderzoeksopzet

Leeswijzer

In onderstaand hoofdstuk is de aanleiding voor dit onderzoek beschreven. Daarna is het huidige probleem beschreven, de bijpassende doelstelling, probleemstelling en onderzoeksvragen. Tenslotte is de verantwoording voor het onderzoek beschreven en wordt het onderwerp afgebakend.

1.1 Aanleiding

Het verlenen van humanitaire hulp –het helpen van mensen in nood- brengt vaak veel logistieke uitdagingen met zich mee. Het blijkt in praktijk dan ook vaak lastig om mensen en middelen op tijd op de juiste plaats te krijgen. Conflictgebieden hebben vaak een slechte infrastructuur en zijn politiek en economisch instabiel. Hierdoor duurt het niet alleen lang voordat mensen en middelen ter plaatse zijn, maar brengt het proces – van A naar B – ook verscheidene risico's met zich mee.

Deze risico's ontstaan doordat de goederen in conflictgebieden onder moeilijke omstandigheden verplaatst moeten worden. Eén van die risico's is een aanval door personen of groeperingen tijdens het transport. In het recente verleden (8 februari '17) zijn in Afghanistan acht hulpverleners aangevallen door onbekende gewapende mannen. Zes hulpverleners zijn tijdens de aanval overleden en twee zijn tot op heden vermist. Deze aanval vond plaats tijdens het vervoer van hulpgoederen (Rode Kruis, 2017).

Dit incident staat helaas niet op zichzelf. Zo is op 20 september 2016 ook een aanval gedaan op een hulpkonvooi in Syrië waarbij er 20 mensen om het leven zijn gekomen (Rode Kruis, 2016).

Incidenten waarbij humanitaire hulpverleners slachtoffer worden, zijn helaas veel voorkomend. Zo zijn er in 2015 na schatting 148 incidenten geweest waarbij 287 hulpverleners betrokken waren (Aid Workers Security, 2016). Van deze 287 hulpverleners zijn 93 personen slachtoffer geworden tijdens het verplaatsen over een grotere afstand (Road in transit)¹.

Logistieke processen van humanitaire goederen worden grofweg door (of in opdracht van) twee partijen uitgevoerd, namelijk; humanitaire organisaties en overheden(vaak militaire organisaties). Het is niet altijd even vanzelfsprekend dat deze twee partijen ook met elkaar samenwerken. Een reden hiervoor is dat het voor humanitaire hulpverleningsorganisaties van groot belang is om politiek neutraal te blijven. Het bewaren van neutraliteit is sinds het ontstaan van humanitaire organisaties een grote uitdaging geweest vanwege twee redenen. Ten eerste doordat humanitaire hulp door bepaalde inheemse bevolkingsgroepen gezien kan worden als een poging tot het verstoren van de cultuur of het opdringen van een andere cultuur. Dit wil zeggen dat er niet altijd vanuit gegaan kan worden dat humanitaire hulp 'welkom' is.

¹ In de dataset van Aid Workers Security worden zeven verschillende locaties beschreven; home(private), office or compound, project site(village, camp, distribution point, hospital), other public location, road(in transit), custody en unknown.

Ten tweede omdat humanitaire hulporganisaties vaak gelieerd zijn aan een bepaald land of bepaalde cultuur, hierdoor kunnen de hulporganisaties gezien worden als partijdig (Insidedisaster, 2017).

Ondanks dat een samenwerking tussen humanitaire organisaties en Defensie potentieel nadelig kan zijn voor humanitaire organisaties eisen de huidige complexe conflictsituaties steeds vaker een vorm van samenwerking. Humanitaire organisaties zijn steeds meer afhankelijk van militaire inzet (in kennis en menskracht) om de veiligheid van goederen en personeel te garanderen en om bij bepaalde groepen in nood te kunnen komen (Bessler & Seki, 2006).

Aan de andere kant wordt militaire inzet in conflictgebieden steeds complexer vanwege de vele (politieke) actoren die zich mengen in een conflict. Militaire inzet vereist hierdoor steeds vaker een civiel-militaire samenwerking (CIMIC). Met behulp van deze samenwerkingsverbanden met onder andere humanitaire organisaties kunnen militaire operaties beter rekening houden met sociale, politieke, culturele, religieuze, economische, ecologische en humanitaire factoren. (The Joint Doctrine & Concepts Centre, 2003)

Gezien de hierboven beschreven incidenten en de constatering van experts is het de moeite waard om te vergelijken hoe humanitaire organisaties en Defensie de veiligheid tijdens transportprocessen bewaken om zo gezamenlijk tot verbetering te kunnen komen.

De aanleiding voor dit onderzoek is verder uitgewerkt in de vorm van een korte essay (zie bijlage A). In dat essay is onder andere meer statistische informatie gegeven over het aantal humanitaire slachtoffers in conflict gebieden en de oorzaken daarvan. Daarnaast wordt het begrip neutraliteit en de toepassing daarvan besproken.

1.2 Probleem beschrijving

In dit onderzoek is gekeken naar de samenwerking tussen humanitaire organisaties en Defensie op het gebied van veilig transport van goederen in conflict gebieden. Deze samenwerking is in kaart gebracht om eventuele mogelijkheden tot vergroting of verbetering van deze samenwerking bloot te leggen. Daarnaast is er gekeken naar de benodigde kaders en randvoorwaarden voor deze eventuele samenwerking. Deze kaders en randvoorwaarden zijn voor de opdrachtgevers van belang omdat ze deze als kapstok voor andere samenwerkingsfronten tussen humanitaire organisaties en Defensie kunnen gebruiken.

De conclusie en het advies van dit onderzoek zullen een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de Reliefbase. Door middel van dit onderzoek willen zij een beter inzicht krijgen in de innovatiekansen, de voor- en nadelen en bijbehorende kaders randvoorwaarden.

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is op te delen in drie segmenten. Ten eerste het verkrijgen van inzicht in de verschillen en overeenkomsten in de veiligheidsprocessen en -protocollen van humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport in conflictgebieden. Daarnaast zullen de kaders en randvoorwaarden beschreven worden die van belang zijn bij een eventuele samenwerking. Om tenslotte de kansen voor het vergroten of verbeteren van een eventuele samenwerking te kunnen blootleggen.

Dit gezamenlijk moet een bijdrage leveren aan het vergroten van de toekomstbestendigheid, professionalisering en de mate van innovatie.

1.4 Probleemstelling

‘In hoeverre bieden de veiligheidsprocessen en –protocollen van transport van goederen in conflictgebieden aanknopingspunten voor samenwerking tussen humanitaire organisaties én Defensie en wat zijn, voor beide partijen, de randvoorwaarden voor een eventuele samenwerking?’

1.5 Onderzoeksvragen

1. ‘Welke benaderingen zijn er in de wetenschappelijke literatuur met betrekking tot samenwerking in de veiligheidsprocessen en -protocollen tussen humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport van goederen in conflictgebieden?’
2. ‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteren humanitaire organisaties met betrekking tot transport van goederen in conflict gebieden?’
3. ‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteert Defensie met betrekking tot transport van goederen in conflictgebieden?’
4. ‘Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de gevonden processen en protocollen van de humanitaire organisaties én Defensie en in welke mate wordt hierin al samengewerkt?’
5. ‘Wat zijn de voor- en nadelen van (het vergroten van de) samenwerking en wat zijn de kaders en randvoorwaarden om dit eventueel mogelijk te maken?’

Onderzoeksvraag 1 is vanwege de theoretische benadering van de vraag beantwoord in het theoretisch kader (zie hoofdstuk 2). Onderzoeksvraag 2 tot en met 5 worden in chronologische volgorde beantwoord in het resultaten hoofdstuk (zie hoofdstuk 4).

1.6 Verantwoording onderzoek

De in de bijlage B genoemde partijen hebben gezamenlijk het streven om in 2018 een platform te bieden voor innovatie op humanitair gebied. Dit platform moet in de periode 2017 tot 2020 uitgroeien tot een innovatieve omgeving op Technology base Twente genaamd, Reliefbase. Dit moet een centraal punt worden waarbij innovaties van materialen, processen, training en certificering op het gebied van humanitaire hulpverleningen samen komen. De focus van de ontwikkeling ligt voor 2019 en 2020 op onder andere het onderwerp ‘Logistics & supply chain’. (van der Molen & Heijnen, 2017)
Dit onderzoek wordt door de opdrachtgever gezien als een vooronderzoek voor de focus Logistics & supply chain.

Om dit onderzoek tot een wetenschappelijk succesvol einde te kunnen brengen is er nagedacht over de verantwoording van het onderzoek. Dit is gebeurd aan de hand van de volgende twee begrippen: verwachtingen en belangen (Schreuder Peters, 2012).

1.6.1 Verwachtingen

Vanuit de opdrachtgever (Universiteit Twente) is de verwachting dat dit onderzoek inzicht geeft in behoeften naar innovatie en samenwerkingsverbanden tussen Defensie en humanitaire organisaties met betrekking tot transport van goederen in conflictgebieden. Tijdens de eerste gesprekken met de opdrachtgever is het aan de afstudeerder gelaten om het speerpunt ‘logistics & supply chain’ zelf verder aan te scherpen en af te bakenen. Hierbij

zijn probleemstelling, hoofdvraag en onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 1.5) regelmatig veranderd en opnieuw afgebakend om een bruikbaar en gedegen advies te garanderen. Vanuit de faciliterende opdrachtgever (Veiligheidsregio Twente) zijn er vanuit de inhoud geen aanvullende eisen gesteld, echter steunt de Veiligheidsregio dit onderzoek ten behoeve van de ontwikkelingen van de Reliefbase. Dit gebeurt vanuit de gedachte dat innovatie op het gebied van veiligheid van groot belang is en omdat de Veiligheidsregio Twente een belang heeft bij de ontwikkeling van Technology base Twente.

1.6.2 Belangen

Er zijn ten aanzien van dit onderzoek drie verschillende hoofdbelangen te onderscheiden. Ten eerste het belang van de humanitaire hulpverleningsorganisaties. Dit onderzoek wordt uitgevoerd met als doel het blootleggen van behoeftes en mogelijkheden met betrekking tot samenwerking tussen Defensie en humanitaire organisaties in conflictgebieden. Dit is voor humanitaire organisaties van belang omdat zij hierdoor een inzicht krijgen in de mogelijkheden en behoeftes die er zijn op het gebied van samenwerking met de Nederlandse Defensie.

De tweede belanghebbende is de Nederlandse Defensie. Na afloop van dit onderzoek zullen zij meer inzicht hebben in de voordelen, nadelen en mogelijkheden op het gebied van samenwerking met humanitaire organisaties.

Ten slotte is de Universiteit Twente in samenwerking met de Veiligheidsregio Twente belanghebbende. Zij investeren in dit onderzoek doormiddel van tijd, geld en middelen en verwachten dat dit onderzoek meer inzicht geeft in het speerpunt 'logistics & supply chain'. Zoals gezegd investeren de Universiteit Twente en de Veiligheidsregio Twente op diverse manieren in dit onderzoek echter hebben zij benadrukt volledige objectiviteit te willen. Dit is vanzelfsprekend maar een belangrijk punt om te benadrukken.

Tevens zijn er in het vooronderzoek vele secundaire belanghebbenden gevonden die wellicht interesse zullen hebben in de resultaten van dit onderzoek. Deze overige stakeholders zijn geïnventariseerd en opgesomd in bijlage C.

In bijlage B is het huidige ecosysteem van de Reliefbase te vinden. De organisaties binnen dit ecosysteem kunnen ook gezien worden als secundaire belanghebbende.

1.7 Afbakening

Om te voorkomen dat het onderzoek niet haalbaar is of een te grote scope heeft voor het aantal uren dat besteed kan worden aan het onderzoek is er voor de volgende afbakening gekozen:

- Het onderzoek richt zich enkel op *conflictgebieden*.
 - Om de door middel van interviews verkregen informatie eenduidig te houden, is ervoor gekozen om rampgebieden buiten beschouwing te laten. Rampgebieden brengen wellicht andere risico's met zich mee.
- Het onderzoek richt zich enkel op veiligheidsprocessen en -protocollen voor hulpverleners en Defensiepersoneel en de goederen die zij vervoeren.
 - Dit betekent dat er tijdens dit onderzoek niet gekeken wordt naar bijvoorbeeld protocollen voor gezondheidsrisico's, risico's voor omgeving en milieu of risico's voor omstanders.
- Het onderzoek richt zich enkel op de Nederlandse Defensie
- Het onderzoek richt zich op humanitaire hulporganisaties in het algemeen.
 - Uitspraken over humanitaire hulpverleningsorganisaties zijn gegeneraliseerd.
- Het transporteren van goederen is een onderdeel van het gehele logistieke proces dat plaatst vindt (zie bijlage D). Tijdens dit onderzoek wordt er alleen gekeken naar de veiligheidsprocessen en protocollen van transport van goederen, en niet naar die van andere logistieke processen.
- Het onderzoek richt zich enkel op samenwerkingsverbanden op het gebied van het veilig transporteren van goederen in conflictgebieden met een focus op de risico's die dit met zich meebrengt voor het begeleidende personeel.
- De onderzochte kaders en randvoorwaarden zijn alleen van toepassing zijn op het gebied van veilig transport.
- Er wordt alleen gekeken naar de veiligheidsprocessen en -protocollen van transport over de weg (konvoien). Dit betekent dat lucht, water en rail transport buiten beschouwing wordt gelaten.
- Er wordt naar drie samenwerkingsniveaus gekeken, namelijk: het strategische, tactische en operationele niveau.

2. Theoretisch Kader

Leeswijzer

Onderstaand hoofdstuk begint met beantwoording van onderzoeksvraag 1. Na het beantwoorden van onderzoeksvraag 1 wordt een kader opgesteld voor het beantwoorden van de overige onderzoeksvragen en voor het formuleren van de conclusies en aanbevelingen.

Zoals in bovenstaande leeswijzer beschreven is, is in dit theoretische kader beschreven wat de plaats is van de probleemstelling in het huidige kennisgebied (zie hoofdstuk 2.1). Hierbij zijn relevante theorieën en literatuur besproken en afgezet tegen de probleemstelling. Op deze manier is er een beeld gecreëerd van het specifieke onderzoeksthema waarop de probleemstelling betrekking heeft (Oost & Markenhof, 2002). Vervolgens zijn er door middel van diverse theorieën kaders beschreven die gebruikt zijn voor het beantwoorden van de overige onderzoeksvragen. Hierdoor zijn de begrippen en het thema afgebakend en is beargumenteerd waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt.

2.1 Wetenschappelijke benadering van samenwerking

In deze paragraaf zal antwoord gegeven worden op de eerste onderzoeksvraag. Hiervoor is gekozen vanwege het theoretische karakter van de vraag en de basis die deze biedt voor de rest van het theoretisch kader. Onderzoeksvraag 1 luidt als volgt:

‘Welke benaderingen zijn er in de wetenschappelijke literatuur met betrekking tot samenwerking in de veiligheidsprocessen en -protocolen tussen humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport van goederen in conflictgebieden?’

In het recente verleden zijn er diverse wetenschappelijke onderzoeken gedaan naar de samenwerkingsverbanden tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties. Deze zijn vaak niet specifiek toegespitst op transport in conflictgebieden. Echter zijn ze wel relevant voor dit onderzoek omdat ze de kansen en obstakels weergeven als het gaat om samenwerking.

Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog waren het vooral internationale supermachten die een rol speelden in conflicten. Bij deze conflicten was er vaak sprake van twee militaire machten die tegenover elkaar stonden. Dit gaf veel spanningen. Het was echter wel duidelijk welke actoren er in een gebied aanwezig zijn (Rehse, 2004). Na het einde van de Koude Oorlog is dit langzaam verschoven naar meer complexere problemen op een regionaal niveau. De supermachten hebben zich teruggetrokken en hierdoor plaats gemaakt voor kleine regionale conflicten. Dit zorgt voor economische, politieke en sociale spanningen (Rietjens, 2006).

Door deze ontwikkeling hebben veel militaire organisaties hun werkwijze moeten aanpassen. Een voorbeeld hiervan is een onderzoek naar de verandering van het Canadese leger. Zij waren zich bewust van deze ontwikkeling en hebben hierop ingespeeld door middel van het ontwikkelen van meer mogelijkheden om in contact te kunnen komen met lokale bewoners en actoren. Hierbij wordt er ingezet op cultureel bewustzijn, onderhandelings- en netwerkcompetenties, communicatietechnieken en de wet- en regelgeving van gewapende conflicten (Longhurst, 2007).

Volgens ditzelfde onderzoek leverde deze nieuwe doelstellingen van militaire organisaties

juist veel frustraties op bij humanitaire organisaties. Dit komt doordat deze acties vaak als onoprecht worden gezien. Humanitaire organisaties beschuldigen de militairen er van misbruik te maken van hulpverlening om sociaal meer invloed te kunnen krijgen in een gebied. Volgens veel humanitaire organisaties gebruiken de militairen hulpverlening dus om militair overwicht te creëren (Longhurst, 2007).

Deze ontwikkeling vindt niet alleen plaats bij het Canadese leger, in een onderzoek van TNO naar Civiel-Militaire samenwerking wordt de conclusie getrokken dat het geaccepteerd moet worden dat militaire organisaties steeds meer centraal zullen staan in het stabiliseren van conflict situaties (Brocades Zaalberg, 2007). Een reden die hiervoor gegeven wordt is de hierboven beschreven aard van conflicten die steeds complexer wordt.

Daar tegenover hebben militaire organisaties deze nieuwe activiteiten nodig om te kunnen begrijpen hoe het conflict in elkaar zit. Vroeger was dit vaak niet nodig aangezien de machtsverhoudingen in conflictengebieden gemakkelijk te analyseren waren. In de huidige conflicten is dit bijna onmogelijk zonder intensief contact te hebben met alle actoren in een omgeving. Rupert Wieloch (De chief press information officer van de NAVO) concludeert in zijn opinie stuk 'The humanitarian use of the Military' dat humanitaire organisaties die ontkennen dat militaire troepen kunnen helpen bij humanitaire hulpverlening het risico lopen slecht geïnformeerd te zijn en een achterhaalde mening hebben (Wieloch, 2003). Om deze complexiteit structuur te kunnen bieden richten militaire organisaties zich momenteel niet alleen meer op het aspect veiligheid. Steeds vaker zullen zij meerdere aspecten in een conflict moeten overwegen, dit wordt de 'Comprehensive Approach' genoemd (Kullenberg, 2002). Door het toepassen van deze 'Comprehensive Approach' wordt er rekening gehouden met de economie, ethiek, omgeving, vrede en veiligheid.

In deze economische, politieke en sociaal complexe conflicten is samenwerking tussen humanitaire organisaties en Defensie dus steeds vaker nodig. Beide partijen zijn actoren in complexe conflicten en kunnen gezien de aard van hun doelstellingen vaak niet om elkaar heen. Maar op welke manieren zou er daadwerkelijk samenwerking kunnen plaatsvinden om de veiligheid van transportprocessen te vergroten? In een onderzoek van 'School of Business NUI Maynooth' naar de uitdaging van samenwerking in ramp- en conflictgebieden wordt gesteld dat individuele personen van beide partijen vaak erg gemotiveerd zijn om een samenwerking tot een succes te maken. Echter, het is vaak de bedrijfsfilosofie die dit lastig maakt. Het effect hiervan is dat er op lokaal niveau vaak in het veld ad hoc wordt samengewerkt, maar er op managementniveau veel tijd verloren gaat in het telkens opnieuw opzetten en onderhouden van deze samenwerkingsverbanden (Heaslip, 2013). Volgens dit zelfde onderzoek kunnen beide organisaties niet efficiënt leren van de huidige samenwerkingsverbanden als deze niet op drie verschillende niveaus herkend wordt (strategisch, operationeel en tactisch). Dit komt doordat alle drie niveaus een andere aanpak behoeven en ook ieder een eigen werkwijze hanteren.

Er is een gebrek aan protocollen die omschrijven hoe deze samenwerking het best kan plaatsvinden. Deze protocollen zouden militaire organisaties moeten helpen in het bewerkstelligen van humanitaire hulpverlening zonder humanitaire hulpverleningsorganisaties te benadelen of te hinderen (Rietjens, 2006).

In een onderzoek naar de humanitaire logistieke keten zijn er een vijftal aanbevelingen gedaan om de logistieke keten van humanitaire organisaties verder te professionaliseren (Thomas & Kopczak, 2005). Deze vijf aanbevelingen geven onderwerpen waarbij een

samenwerking met Defensie zou kunnen helpen. Het gaat hier om de volgende onderwerpen:

- het opzetten van een professioneel logistiek samenwerkingsplatform;
- het standaardiseren van trainingen en certificeringen;
- het meten en bundelen van prestaties en data;
- het gezamenlijk uitspreken van belangen;
- het creëren van flexibele technologische oplossingen.

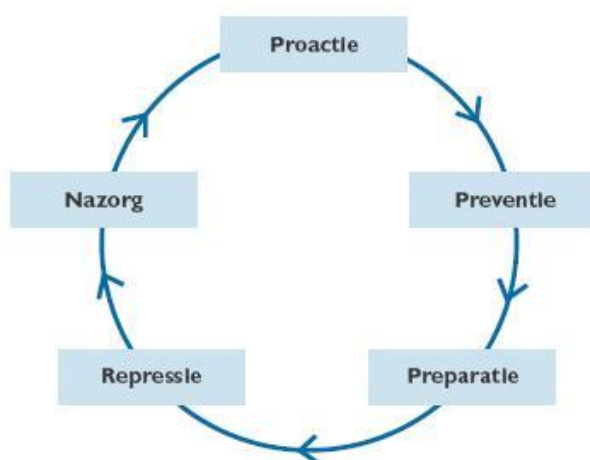
Samenwerking tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties wordt in de gevonden literatuur beschreven als een proces waar steeds meer behoefte aan is. Hierbij is het noodzakelijk dat deze samenwerking tussen beide partijen geprofessionaliseerd wordt.

2.2 Veiligheidsprocessen en protocollen

Er is gekozen om de processen en protocollen weer te geven in de verdeling van de veiligheidsketen. Deze is opgedeeld in pro-actie, preventie, preparatie, repressie en nazorg (CCV, 2017). Deze keuze is gemaakt zodat alle processen van transport geïnventariseerd kunnen worden. Hierdoor is de kans kleiner dat er processen tijdens het onderzoek over het hoofd worden gezien.

Door middel van het toepassen van deze veiligheidsketen wordt er voorkomen dat er enkel op één gebied gefocust wordt. Zo staat pro-actie voor de processen en protocollen om structurele oorzaken van onveiligheid weg te nemen. Preventieve processen en protocollen zijn de maatregelen die genomen worden om het ontstaan van een onveilige situatie te voorkomen. Onder preparatie vallen de processen en protocollen die een gewenste reactie op een onveilige situatie mogelijk maken. Deze zijn ter voorbereiding van de repressieve protocollen en maatregelen aangezien deze voor de daadwerkelijke bestrijding van het incident of de onveilige situatie zijn. Tenslotte komt de nazorgfase waarbij het gaat om de processen en protocollen die de status quo weer kunnen herstellen. Zie figuur 1 voor een schematische weergave van de veiligheidsketen.

Figuur 1: De veiligheidsketen (Stol, Tielenburg, Rodenhuis, Kolthoff, van Duin, & Veenstra, 2016)

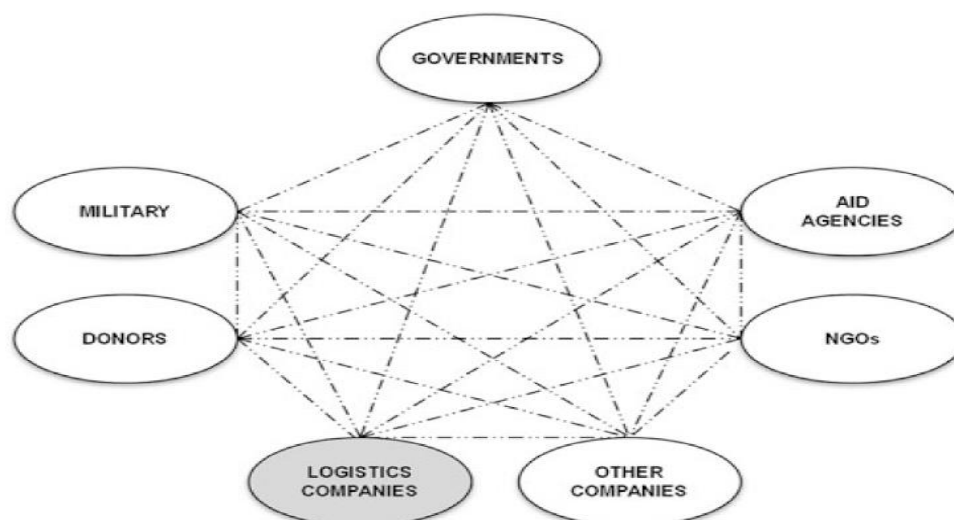
2.3 Huidige en mogelijke samenwerkingsverbanden

Overeenkomsten, verschillen en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van veiligheidsprocessen en -protocollen zullen gemeten worden op drie niveaus. Het gaat hierbij om het strategisch niveau, operationeel niveau en het tactisch niveau (The Joint Doctrine & Concepts Centre, 2003). Het is van belang om voornamelijk het operationele en het tactische niveau niet met elkaar te verwarren aangezien deze door verschillende partijen anders geïnterpreteerd worden. In dit onderzoek zijn de niveaus als volgt gedefinieerd:

- Strategisch niveau: Op het strategisch niveau zullen de organisaties en het ministerie van Defensie beslissen op welke manier de eigen nationale en internationale belangen het beste gediend kunnen worden. De visie op dit niveau is erg toekomstgericht en kijkt naar de breedste toepassingen van de veiligheidsprocessen en -protocollen bij transport (IJntema, 2010).
- Operationeel niveau: Op dit niveau wordt er gekeken naar keuzes voor bepaalde transportprocessen en -protocollen in conflict gebieden. Hier worden per missie de doelstellingen geformuleerd en de risico's geïnventariseerd. Op basis van deze informatie zullen bepaalde keuzes gemaakt worden (IJntema, 2010).
- Tactisch niveau: Op dit niveau zal er antwoord gegeven worden op de vraag 'hoe' een transportproces het beste uitgevoerd kan worden in een specifieke situatie. Hier zal de daadwerkelijke uitvoering plaatsvinden (IJntema, 2010).

Op deze drie niveaus kan samenwerking plaatsvinden tussen humanitaire organisaties en Defensie. In de literatuur wordt deze samenwerking ook wel vaak 'Civil-Military Cooperation'(CIMIC) genoemd. UN-OCHA geeft hierbij aan dat alle partijen op alle niveaus samenwerking kunnen zoeken (LogCluster, 2015). Dit geeft aan dat het blootleggen van de overeenkomsten en verschillen wel degelijk nut heeft om de samenwerkingskansen te verkennen. Het is voor dit onderzoek belangrijk om te realiseren dat deze samenwerking niet los gezien kan worden van andere actoren. De huidige en mogelijke samenwerkingsverbanden moeten gezien worden in een web van actoren die ieder hun eigen rol spelen. Figuur 2 geeft een goede weergave van de actoren die een belangrijke rol spelen in conflictgebieden. 'Logistics companies' zijn hierin extra belangrijk vanwege hun regionale en lokale kennis.

Figuur 2: Actoren model conflict gebieden (Cozzolino, 2012)

2.4 De voor- en nadelen van samenwerking

De voor- en nadelen van samenwerking tussen humanitaire organisaties en Defensie kunnen op beide organisaties een impact hebben. Deze voor- en nadelen voor samenwerking zijn het best te beschrijven aan de hand van de vier humanitaire basisprincipes, zie figuur 3. De humanitaire basis principes (zie figuur 3) zijn door de Verenigde Naties (VN) opgesteld. De VN is een belangrijke partij als het gaat om humanitaire hulpverlening in conflictgebieden. Om deze hulpverlening te kunnen coördineren heeft de VN een orgaan dat verantwoordelijk is voor deze coördinatie, namelijk de 'United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs' (UN-OCHA). UN-OCHA heeft the 'Humanitarian Principles' opgesteld als kader voor humanitaire organisaties om in te werken (UN-OCHA, 2012). Dit kader is afgeleid van de 'Core principle' van de 'International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies' (IFRC). Het kader van het IFRC is specifiek gericht op de interne organisatie. Vandaar dat de UN-OCHA de richtlijnen bruikbaar heeft gemaakt voor humanitaire organisaties in het algemeen (zie figuur 3).

Figuur 3: Humanitarian Principles (UN-OCHA, 2012)

Humanity	Neutrality	Impartiality	Independence
Human suffering must be addressed wherever it is found. The purpose of humanitarian action is to protect life and health and ensure respect for human beings.	Humanitarian actors must not take sides in hostilities or engage in controversies of a political, racial, religious or ideological nature.	Humanitarian action must be carried out on the basis of need alone, giving priority to the most urgent cases of distress and making no distinctions on the basis of nationality, race, gender, religious belief, class or political opinions.	Humanitarian action must be autonomous from the political, economic, military or other objectives that any actor may hold with regard to areas where humanitarian action is being implemented.

Deze principes zijn voor humanitaire organisaties van groot belang. In de praktijk worden deze principes dagelijks op de proef gesteld door externe maar ook door interne factoren. Een civiel-militaire samenwerking, zoals die in dit onderzoek beschreven wordt geeft wrijving op alle vier de fronten.

De voor- en nadelen zullen aan de hand van vier begrippen beschreven worden, namelijk; Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid.

Naar aanleiding van het hierop volgende hoofdstuk worden hier nog een aantal begrippen aan toegevoegd, namelijk: Veiligheid en Duurzaamheid (zie hoofdstuk 2.5).

2.5 Kaders en randvoorwaarden

De huidige kaders en randvoorwaarden voor samenwerking tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties met betrekking tot transport zijn te verdelen in twee categorieën. Ten eerste zijn er algemene kaders en randvoorwaarden voor samenwerking door verschillende organisaties opgesteld. Vanwege het generieke karakter waarmee deze zijn opgesteld passen alle organisaties deze kaders en randvoorwaarden in meer of mindere mate toe.

Daarnaast zijn er kaders en randvoorwaarden die zich specifiek toespitsen op transport in conflictgebieden. In de literatuur en protocollen van organisaties ook wel vaak aangeduid als het rijden van konvoien.

Hieronder zijn voor beide categorieën enkele voorbeelden gegeven. Uit deze voorbeelden zijn vervolgens begrippen gedestilleerd die als kader gebruikt zijn in de interviews en de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Ten eerste, enkele kaders en randvoorwaarden die door een internationale groep humanitaire actoren, waaronder diverse organen van de Verenigde Naties zijn opgesteld. Onder leiding van UN-OCHA zijn een zestal richtlijnen geformuleerd voor het gebruik van militaire en civiele faciliteiten (UN-OCHA, 2003). Het betreft algemene kaders en randvoorwaarden voor samenwerking en zijn dus zowel toepasbaar op transport als op alle andere facetten van humanitaire hulpverlening. De kaders en randvoorwaarden zijn als volgt geformuleerd:

- Verzoeken voor het gebruik van militaire middelen moeten gedaan worden door de humanitaire coördinator ter plaatse. Niet door (politieke) instanties.
- Militaire middelen zouden alleen als laatste middel gebruikt mogen worden, als er geen andere civiele oplossingen te vinden zijn.
- De humanitaire operatie moet een civiel en neutraal karakter houden en de humanitaire organisatie moet de verantwoordelijkheid en volledige bevoegdheid houden.
- De uitvoering van humanitair werk moet in de handen van humanitaire organisaties blijven. Militaire organisaties mogen alleen ingezet worden ter assistentie.
- Elk gebruik van militaire assistentie moet gebonden zijn aan een beperkte tijd en schaal. Tijdens het gebruik van militaire inzet moet er nagedacht worden over mogelijkheden om dit op een civiele manier op te lossen.
- Landen die militair personeel willen leveren aan humanitaire operaties moeten kunnen waarborgen dat zij de 'UN Codes of Conduct' naleven.

Daarnaast is er een organisatie genaamd LogCluster die zich specifiek bezighoudt met humanitaire logistieke processen. Ook zij hebben een zestal kaders opgesteld voor humanitaire organisaties die overwegen militaire assistentie te gebruiken (LogCluster, 2015). De richtlijnen zien er als volgt uit:

- Het risico is overwogen dat het conflict wordt aangewakkerd of verergerd door het maken van concessies.
- Het risico is overwogen dat mensenrechten worden geschaad door het onthouden van humanitaire hulp door het onderhandelen met militaire groepen.
- Er moet een duidelijke inzage zijn in de politieke, sociale en culturele context.
- De waarde van het vergroten van het bewustzijn dat mensenrechten geschonden worden.
- De waarde van het samenwerken met lokale organisaties en sociale bewegingen om zo druk uit te oefenen om problemen op te lossen.
- Het belang van het inspelen op het conflict in het planningsproces.

Tenslotte is het goed om te kijken naar de richtlijnen die UN-OCHA heeft geschreven voor het gebruik van militaire of gewapende escortes bij humanitaire konvoien. Deze zijn speciaal opgesteld voor het gebruik van militaire bescherming tijdens een transportproces. Het eerste advies wat ze hierbij geven is dat het gebruik van militaire of gewapende escortes afgeraden wordt aangezien het in veel gevallen de risico's voor het konvooi vergroot. Om een kader te geven om te kunnen beoordelen of militair of gewapende escortes nodig zijn, zijn er een viertal criteria opgesteld (UN-OCHA, 2003):

- De lokale autoriteit kan of wil geen veilige routes bewerkstelligen zonder het gebruik van militaire of gewapende escortes. (Soevereiniteit)
- De noodzaak voor humanitaire hulp is zo hoog dat het ontbreken hiervan leidt tot onacceptabel menselijk lijden. (Noodzaak)
- Gewapende of militaire escorts zijn voldoende afschrikwekkend om een conflict te voorkomen zonder de veiligheid of het welzijn van andere lokale groepen te beschadigen. (Veiligheid)
- Het gebruik van militaire of gewapende escortes brengt het langere termijn doel van de humanitaire organisatie niet in gevaar. (Duurzaamheid)

De kern van alle bovenstaande kaders en randvoorwaarden zijn te herleiden in de begrippen: soevereiniteit, noodzaak, veiligheid en duurzaamheid. Deze begrippen hebben een groot raakvlak met de begrippen die in dit onderzoek gehanteerd worden om de voor- en nadelen van samenwerking te beschrijven. Om te zorgen voor volledigheid, maar overlap te voorkomen, is er voor gekozen om de volgende zes begrippen te hanteren om zowel de voor- en nadelen te beschrijven als de kaders en randvoorwaarden: Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid, Veiligheid en Duurzaamheid.

2.6 Conclusie

In de huidige theoretische literatuur is te vinden dat zowel militaire organisaties als humanitaire organisaties belang hebben bij een onderlinge samenwerking. De grote drijvende kracht achter deze ontwikkeling is het steeds complexer worden van conflicten voor beide partijen. Er wordt dan ook aanbevolen om in de toekomst meer aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen:

- het opzetten van een professioneel logistiek samenwerkingsplatform;
- het standaardiseren van trainingen en certificeringen;
- het meten en bundelen van prestaties en data;
- het gezamenlijk belangen uitspreken;
- het creëren van flexibele technologische oplossingen.

Om op het gebied van transport te kunnen inventariseren welke huidige samenwerkingsverbanden er zijn en wat de mogelijkheden zijn tot uitbreiding, is ervoor gekozen om gebruik te maken van de veiligheidsketen. De processen en protocollen worden dus weergegeven in termen van pro-actie, preventie, preparatie, repressie en nazorg. Door het gebruik van dit kader ontstaat er een overzichtelijk en compleet beeld van de veiligheidsprocessen en –protocollen van beide organisaties.

De volgende stap is het vinden van de overeenkomsten, verschillen en samenwerkingsmogelijkheden. Deze samenwerking kan volgens de literatuur het best beschreven worden op het strategisch, operationeel en tactisch niveau. Dit onderscheid is van belang omdat er een duidelijk verschil in mogelijkheden zit op elk niveau.

Tenslotte is het van belang om voor- en nadelen en de kaders en randvoorwaarden in overweging te nemen. De gevonden samenwerkingsmogelijkheden zullen hiervoor afgewogen worden aan de begrippen: Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid, Veiligheid en Duurzaamheid.

Door middel van het doorlopen van deze stappen is er in het resultatenhoofdstuk (zie hoofdstuk 4) een overzichtelijke vergelijking gemaakt tussen de veiligheidsprocessen en –protocollen van humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie. Daarnaast zijn in hoofdstuk 4 de voor- en nadelen geïnventariseerd en zijn de bijbehorende kaders en randvoorwaarden aan de hand van de zelfde begrippen beschreven.

3. Methodologisch Kader

Leeswijzer

In dit hoofdstuk zal in paragraaf 1 beschreven worden welke vormen van kwalitatief onderzoek zijn toegepast. Daarna is in paragraaf 2 het analysekader vormgegeven. Tenslotte is in paragraaf 3 de waarborging van de kwaliteit van het onderzoek beschreven.

In dit hoofdstuk wordt beargumenteerd waarom er is gekozen voor bepaalde methoden en instrumenten. Hierbij wordt er ingegaan op wat deze methoden en instrumenten inhouden en waarom deze geschikt zijn om de probleemstelling en de bijbehorende onderzoeksvragen te beantwoorden. Tevens zijn in dit hoofdstuk de onderzoekseenheden, variabelen en indicatoren beschreven. Het beschrijven van deze methoden, instrumenten, onderzoekseenheden, variabelen en indicatoren wordt gedaan om de betrouwbaarheid en reproduceerbaarheid van de dataverzameling te vergroten (Verhoeven, 2007).

De resultaten van dit onderzoek zijn behaald door kwalitatief onderzoek wat is opgedeeld in twee categorieën. Het eerste deel bestaat uit kwalitatieve analyse van bestaande wetenschappelijke literatuur, rapporten, richtlijnen, handboeken en andere data. Na het verzamelen, structureren en analyseren van deze informatie zijn sleutel interviews en half-gestructureerde interviews gehouden met experts uit het werkveld. Dit is het tweede deel van het onderzoek. Er is voor deze opzet gekozen zodat de gevonden literatuur gecontroleerd kan worden door de respondenten en in de juiste context geplaatst kan worden. Dit resulteert in een onderzoek dat is op te delen in drie verschillende delen. Het eerste deel is het descriptieve deel waarbij gebeurtenissen, kenmerken, statistieken en andere gegevens beschreven en gekoppeld zijn aan de probleemstelling. Een descriptieve vraag is beschrijvende van aard en legt het de kenmerken van het onderzoeksobject bloot (van Thiel, 2007). Met betrekking tot dit onderzoek gaat dit over de inventarisatie van de processen en protocollen met betrekking tot veilig transport in conflictgebieden. Het tweede deel van het onderzoek is het toetsende deel waarbij de gevonden resultaten zijn getoetst of zij in de praktijk werken en voldoende toegepast worden. Hierbij gaat het om de vraag of er behoefte is aan eventuele samenwerking en wat hierbij de kaders en randvoorwaarden zouden moeten zijn. Deze zogeheten toetsende vragen zijn vaak te beantwoorden met ja of nee. Echter is het voor het schrijven van een aanbeveling van belang dat de vragen niet compleet gesloten zijn (van Thiel, 2007). De combinatie van deze twee onderzoeksfases legt eventuele problemen en behoeften bloot (van Thiel, 2007). Hierdoor is er een overwogen en praktisch toepasbare aanbeveling geschreven. Dit is het laatste deel van dit onderzoek. Zie Bijlage F voor een schematische weergave van de hierboven besproken onderzoekstructuur. Met behulp van deze opzet komen de resultaten niet alleen uit relevante bronnen maar zijn ze ook gecontroleerd aan de hand van andere bronnen.

3.1 Kwalitatief onderzoek

3.1.1 Literatuurstudie

Tijdens deze literatuurstudie wordt bestaande wetenschappelijke literatuur, rapporten, richtlijnen, handboeken en data verzameld, gestructureerd en geanalyseerd. De data die doormiddel van deze literatuurstudie gevonden is, is secundair en is daarom op betrouwbaarheid geanalyseerd. Hierbij is gekeken naar de auteur, het doel van die auteur, de doelgroep en de datum van publicatie.

Tijdens de literatuurstudie is er gebruik gemaakt van drie methoden, namelijk de 'Trechtermethode', de 'Trefwoord methode' en de 'Sneeuwbalmethode'.

Ten eerste de 'Trechtermethode', deze methode is in het begin van de literatuurstudie toegepast. Dit houdt in dat er eerst brede zoektermen zijn toegepast, die vervolgens zijn afgebakend tot specifiekere zoektermen. Zoals de vorm van een trechter is, van breed naar smal (Rijksuniversiteit Groningen, 2016).

Ten tweede de 'Trefwoord methode', tijdens toepassing van deze methode zijn de zoektermen gebruikt die uit de trechtermethode gekomen zijn. Hierbij zijn vervolgens synoniemen, hyponiemen en hyperoniemen gezocht die ook als zoektermen gebruikt zijn (Rijksuniversiteit Groningen, 2016).

Ten slotte de 'sneeuwbal methode', deze methode heeft ervoor gezorgd dat er binnen een relatief korte periode veel relevant werk over één bepaald onderwerp gevonden is. De sneeuwbal methode werkt als volgt: Bij alle wetenschappelijke boeken, onderzoeken en rapporten worden bronnen vermeld die direct te maken hebben met het onderwerp. Deze bronnen kunnen via de bronnenlijst geraadpleegd worden, vervolgens hebben deze bronnen ook weer een bronnenlijst met wellicht relevante informatie. Op deze manier kan er in korte tijd veel relevante informatie verzameld worden. De afstudeerder heeft er bij deze methode rekening mee houden dat er bij elke bronnenlijst verder terug in de tijd gegaan wordt, aangezien de publicatie van een bron altijd ouder is dan de publicatie van het onderzoek zelf (Hogeschool van Amsterdam, 2015).

Deze opzet van literatuurstudie heeft ervoor gezorgd dat de verzamelde secundaire literatuur is geanalyseerd en onderling vergeleken is (Schreuder Peters, 2012). Hierdoor is een omvangrijke set aan informatie ontstaan die gebruikt is tijdens het afnemen van de interviews en het schrijven van de conclusies en aanbevelingen (zie Bijlage E).

3.1.2 Interviews

Tijdens dit onderzoek is er gebruik gemaakt van twee soorten interviews. Ten eerste hebben er 'sleutel interviews' plaatsgevonden. Dit is een snelle methode om een probleem of onderzoeksgebied te verkennen. Dit gebeurt door een beperkt aantal personen (telefonisch) te spreken, met als doel het bepalen van de richting van het onderzoek. Deze gesprekken zijn informeel en hebben zowel een verkennend als een controlerend karakter (Schreuder Peters, 2012). Er zijn acht van dit soort gesprekken gevoerd met personen van humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie (zie bijlage H). Deze personen hebben ieder een bondig onderzoeksopzet ontvangen om een beeld te krijgen van het onderzoek (zie Bijlage F). Daarnaast hebben ze de gelegenheid gekregen vragen te stellen zodat ze daarna gericht advies konden geven.

Naast deze sleutel interviews zijn er ‘mondelinge open interviews’ gehouden. Dit is een methode waarbij de interviewer en de geïnterviewde ‘face to face’ komen, hierbij zal de afstudeerder aan de hand van een korte toelichting en een lijst met onderwerpen voornamelijk open vragen stellen (Schreuder Peters, 2012).

Op deze manier zijn de gekozen onderwerpen besproken en is er tijdens het interview afhankelijk van het antwoord van de geïnterviewde een vervolgvraag geformuleerd. Hiermee is getracht diepgang te creëren in het interview en dus het onderzoek. Alle interviews zijn getranscribeerd en opgestuurd naar de respondenten zodat zij deze nog konden aanvullen of aanpassen. De tijdsduur van de afgenomen interviews verschillen qua tijdsduur ondanks dat de zelfde lijst met onderwerpen gehanteerd is (zie Bijlage G).

Er zijn voor dit onderzoek drie werknemers van de Nederlandse Defensie geïnterviewd en drie werknemers van humanitaire organisaties. Daarnaast is er ter controle op de conclusies en aanbevelingen één expert op het gebied van training en innovatie geïnterviewd.

Aan de kant van de humanitaire organisaties zijn drie respondenten geïnterviewd. Ten eerste een ervaringsdeskundige (respondent 1, zie bijlage H1), daarnaast een safety and security officer (respondent 2, zie bijlage H2) en een operationeel logistiek manager (respondent 3, zie bijlage H3).

Daarnaast is voor drie respondenten van Defensie gekozen omdat het één organisatie betreft waarbij er op hoog niveau iets gezegd kan worden over alle veiligheidsprocessen en –protocollen die toegepast worden in conflict gebieden. Daarbij zijn er twee personen van ‘J4 DOPS’ geïnterviewd (respondent 4&5, zie bijlage H4). ‘J4 DOPS’ is de logistieke afdeling van de commandovoering. Deze afdeling is verantwoordelijk voor het adviseren over de logistieke capaciteiten die nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen van een operatie. Tevens coördineert de J4- staf de logistieke inspanningen door middel van planning en preparatie (Ministerie van Defensie, 2012). Daarnaast is er één expert van de landmacht sectie verplaatsingen geïnterviewd (respondent 6, zie bijlage H5).

Ten slotte zijn de conclusies en aanbevelingen besproken in een interview met respondent 7, dit is de security advisor van het ‘Centre for Safety and Development’ (zie bijlage H6).

Zie bijlage H voor een lijst met de namen en functies van alle respondenten en zie bijlage H1 tot en met H6 voor de transcripten van de afgenomen interviews. Deze bijlagen zijn niet zichtbaar in de openbaar gepubliceerde versie.

3.2 Analyse kader

De eenheden waar in dit onderzoek uitspraken over worden gedaan zijn ‘Defensie’ ‘humanitaire organisaties’ en de samenwerking tussen deze twee op het gebied van ‘veilig transport’. Deze eenheden worden onderzocht door diverse variabelen te onderzoeken. Bij het beantwoorden van de hoofdvraag en de onderzoeksvragen (OV) wordt er rekening gehouden met verschillende variabelen en indicatoren (zie tabel 1). Deze zijn opgesteld aan de hand van de gevonden literatuur die beschreven is in het theoretisch kader (zie hoofdstuk 3). Dit analysekader is gebruikt bij het opstellen van de interviewvragen en het inventariseren van literatuur. Vervolgens is het gebruikt bij het coderen van de gevonden literatuur en de interviews. Dit coderen is gebeurd aan de hand van het gebruiken van de variabelen, synoniemen daarvan en de bijpassende Engelse termen.

Tabel 1: Onderzoeksvragen, variabelen en indicatoren

OV	Variabelen	Indicator
(1)	CIMIC (civiel militaire samenwerking)	Wat kan er gezegd worden over de huidige samenwerkingsverbanden en wat zijn de recente ontwikkelingen?
	Transport	Op welke manier worden goederen van A naar B vervoerd?
	Veiligheidsprocessen	Welke werkwijze hanteren organisaties voor de veiligheid tijdens het vervoer van goederen?
	Veiligheidsprotocollen	Welke regels, richtlijnen, en kaders zijn er binnen de organisaties met betrekking tot veilig transport?
(2) (3) (4)	Veiligheidsprocessen	(Pro-actie) Welke processen zijn er om structurele oorzaken van onveiligheid weg te nemen?
		(Preventie) Welke processen zijn er om het ontstaan van een onveilige situatie te voorkomen?
		(Preparatie) Welke processen zijn er die een gewenste reactie op een onveilige situatie mogelijk maken?
		(Repressie) Welke processen zijn er om de daadwerkelijke bestrijding van het incident of de onveilige situatie mogelijk te maken?
		(Nazorg) Welke processen zijn er om de status quo weer te kunnen herstellen?
	Veiligheidsprotocollen	(Pro-actie) Welke protocollen zijn er om structurele oorzaken van onveiligheid weg te nemen?
		(Preventie) Welke protocollen zijn er om het ontstaan van een onveilige situatie te voorkomen?
		(Preparatie) Welke protocollen zijn er die een gewenste reactie op een onveilige situatie mogelijk maken?
		(Repressie) Welke protocollen zijn er om de daadwerkelijke bestrijding van het incident of de onveilige situatie mogelijk te maken?
		(Nazorg) Welke protocollen zijn er om de status quo weer te kunnen herstellen?
(5)	Duurzaamheid	Vergroot een eventuele samenwerking de toekomstbestendigheid van beide partijen?
		Zorgt nieuw beleid voor een positieve verandering op zowel korte als lange termijn?
	Neutraliteit	Wat zijn mogelijke effecten op de politieke, religieuze, ideologische en etnische waarden of het imago van deze waarden?
	Onpartijdigheid	Werken partijen strikt behoefte gericht en volgens humanitaire urgentie?
	Onafhankelijkheid	Zijn partijen economisch onafhankelijk en kunnen ze autonoom beslissingen blijven nemen?
	Humaniteit	Gaan partijen respectvol om met menselijke waarden en kunnen zij zonder belemmeringen hulp bieden indien nodig?
	Veiligheid	Wat voor een invloed heeft de samenwerking op de veiligheid van de goederen en het begeleidende personeel?
		Kan de beveiliging van goederen gemakkelijker tot stand komen door middel van een samenwerking tussen partijen?

3.3 Kwaliteit van het onderzoek

Om de kwaliteit van dit onderzoek te vergroten is er naar de begrippen betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid gekeken (Schreuder Peters, 2012). Er meerdere stappen doorlopen om de kwaliteit van het onderzoek zo hoog mogelijk te krijgen. Hieronder is beschreven hoe er tijdens dit onderzoek is gewerkt aan deze begrippen.

3.3.1 Betrouwbaarheid

Vanwege de uiteindelijk gekozen bronnen en respondenten worden er in dit onderzoek alleen uitspraken gedaan over de Nederlandse Defensie organisatie en over humanitaire organisaties in het algemeen. Het zou kunnen zijn dat sommige uitspraken niet van toepassing zijn op alle humanitaire organisaties.

Het is belangrijk om te beseffen dat de werkwijze per organisatie kan verschillen en het in dit onderzoek dus gaat om de generieke lijn die organisaties hanteren. Er is voor deze opzet gekozen zodat de conclusie en aanbevelingen breed toepasbaar zijn en het onderzoek betrouwbaar en herhaalbaar is. In bovenstaand methodologisch kader zijn doelstellingen geformuleerd met betrekking tot het aantal sleutelgesprekken en interviews.

Door de hoeveelheid aan verschillende bronnen en door het beoordelen van de kwaliteit en relevantie van die bronnen is de herhaalbaarheid van dit onderzoek gewaarborgd. Bij het gebruik van hetzelfde analyse kader als in dit onderzoek zullen zeer waarschijnlijk de zelfde conclusies getrokken worden. Om de betrouwbaarheid van de bronnen te vergroten is er bij alle gebruikte bronnen gekeken naar het doel van de auteur en zijn of haar achtergrond. Dit geldt zowel voor de gebruikte literatuur als de geïnterviewde respondenten.

3.3.2 Validiteit

De interne en externe validiteit van dit onderzoek is tot stand gekomen door het juist afbakenen van de probleemstelling en deze afbakening te gebruiken in het analysekader en dus het interviewschema. Door middel van de sleutel interviews is de gebruikte afbakening tot stand gekomen en gecontroleerd. Daarnaast is er zowel bij de humanitaire organisaties als bij de Nederlandse Defensie gekeken naar de relevantie van de functies en werkervaring. De respondenten die geïnterviewd zijn hebben allen ervaring op het gebied van veiligheid en logistiek. Tenslotte zijn alle resultaten gecontroleerd aan de hand van een interview met een expert op het gebied van humanitaire hulpverlening en de eventuele rol van Defensie daarin.

3.3.3 Bruikbaarheid

Op grond van de gevonden resultaten kunnen conclusies getrokken worden voor humanitaire hulpverlening in het algemeen. Er kunnen geen specifieke conclusies getrokken worden over één organisaties. Het betreft in dit onderzoek namelijk een algemene beschouwing van de veiligheidsprocessen en –protocollen. Dit ligt bij de Nederlandse Defensie echter anders, de gevonden resultaten zijn een directe weergave van de werkwijze van de Nederlandse Defensie. De gevonden processen en protocollen kunnen gemakkelijk vergeleken worden doordat ze zijn gestructureerd aan de hand van de veiligheidsketen. Uit deze vergelijking volgen diversie conclusies die zijn bevestigd in zowel de interviews als in de literatuur. De bruikbaarheid van de aanbevelingen zijn gecontroleerd doordat ze zijn aan diverse respondenten zijn voorgelegd. Specifiek aan respondent 7 (zie bijlage 6) maar ook in de andere mondelinge open interviews en sleutel interviews.

4. Resultaten

Leeswijzer

Hoofdstuk 4 is het resultatenhoofdstuk hierin is antwoord gegeven op onderzoeksvraag 2 tot en met 5. Dit is als volgt gebeurd:

Paragraaf 1 → onderzoeksvraag 2

Paragraaf 2 → onderzoeksvraag 3

Paragraaf 3 → onderzoeksvraag 4

Paragraaf 4 → onderzoeksvraag 5

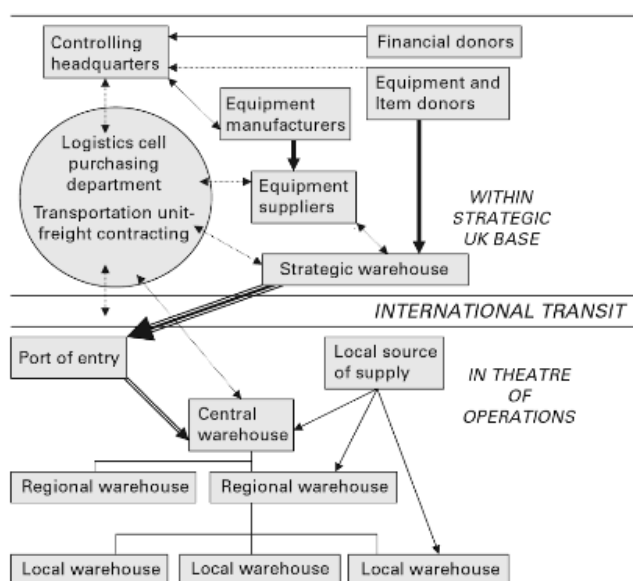
Zoals in het methodologische kader is beschreven, zijn de resultaten gebaseerd op zowel secundaire informatie uit literatuur (zie Bijlage E) en op primaire informatie die opgehaald is door middel van sleutel interviews en mondelinge open interviews. Het resultatenhoofdstuk heeft zijn structuur gekregen door het theoretische kader en zal antwoord geven op de onderzoeksvragen.

4.1 Processen en –protocollen van humanitaire organisaties

Voordat de veiligheidsprocessen- en protocollen van humanitaire organisaties behandeld kunnen worden is het van belang om te weten hoe de logistieke keten van humanitaire organisaties in elkaar steekt. In figuur 4 is te zien dat de keten uit twee delen bestaat. Het eerste deel van het proces vindt plaats in het thuisland van de organisatie. Hier worden middelen verzameld en gedistribueerd naar het opslagpunt. Vanuit dit opslagpunt zullen de goederen naar de conflictgebieden gebracht worden.

Eenmaal in het conflictgebied dienen de goederen vervoerd te worden van het centrale opslagpunt naar de hulpbehoevenden, dit is het tweede deel. Deze transportprocessen dienen, indien de humanitaire organisatie hier verantwoordelijk voor is, te voldoen aan de veiligheidsprocessen en protocollen van de uitvoerende organisatie (Tatham & Christopher, 2014).

Figuur 4: Overzicht van een humanitaire logistieke keten (Tatham & Christopher, 2014)

De processen en protocollen die beschreven worden zijn van toepassing op het tweede deel van de logistieke keten, waar de distributie naar de eindgebruiker plaatsvindt. In figuur 4 is dit het onderste deel van de logistieke keten.

Deze processen zijn erg gedecentraliseerd, elke humanitaire organisatie (zelfs binnen de UN) heeft zijn eigen logistieke systeem en focust zich op de transportprocessen die nodig zijn om hun eigen processen gaande te houden. Om logistieke processen beter te kunnen coördineren en combineren heeft de UN een 'Joint Logistics Center' opgezet. Echter, het is voor geen enkele partij, zelfs niet voor UN-organen verplicht om gebruik te maken van deze coördinerende dienst (DG ECHO & UN-OCHA, 2007).

Daarnaast ontbreekt het bij humanitaire organisaties vaak aan standaardisatie en de beschikbaarheid van middelen en goederen. Elke organisatie kan voor zichzelf beslissen hoe en wanneer goederen getransporteerd zullen worden. Een ander facet waarmee rekening gehouden moet worden is dat humanitaire organisaties werken op basis van vraag. Hierdoor werken ze in een 'Pull System' waarbij ze altijd zullen moeten reageren op wat er exact nodig is (DG ECHO & UN-OCHA, 2007).

Om het logistieke proces niet te veel te belasten en om de economie in een conflictgebied te stimuleren kopen humanitaire organisaties vaak lokaal goederen in. Dit kent als risico dat de toevoer van goederen erg kan fluctueren waardoor ook de transportprocessen erg flexibel moeten zijn om in te kunnen spelen op de hulpbehoefte (DG ECHO & UN-OCHA, 2007).

Al deze factoren zorgen ervoor dat het transportproces van humanitaire organisaties vaak ad hoc georganiseerd moeten worden met behulp van lokale partners. Respondent 1 gaf hierbij aan dat deze lokale structuren vaak verwoest zijn door of wel een ramp of door het conflict. Dit zorgde er volgens respondent 1 voor dat de ruggengraad van de lokale coördinatie erg zwak kan zijn (zie bijlage H1)

Om ondanks deze kenmerken transport toch veilig en snel te kunnen laten verlopen passen humanitaire organisaties bepaalde veiligheidsprocessen toe. Zoals in het theoretische kader is beschreven zullen deze aan de hand van de veiligheidsketen weergegeven worden.

Deze processen zijn uit diverse handboeken en rapporten gehaald, deze handboeken en rapporten zijn de protocollen die door de organisaties gebruikt worden. Hieronder zullen eerst de verschillende protocollen samengevat besproken worden, om vervolgens aan de hand van de veiligheidsketen de processen te bespreken. De processen die besproken worden zijn veelal vast gelegd in de protocollen die gehanteerd worden.

Protocollen

Voor het inventariseren van de processen die humanitaire organisaties in het algemeen doorlopen is gebruik gemaakt van vijf verschillende bronnen en/of protocollen. Ten eerste is er gebruik gemaakt van het 'Humanitarian Supply Handbook' die is opgesteld door de World Health Organization. Ten tweede is de UN Training 'Moving Convoys' gebruikt, daarnaast zijn de adviesprotocollen van de organisatie LogCluster doorlopen en het 'Security Framework Field Version' van Artsen zonder Grenzen. Tenslotte zijn er processen geïnventariseerd uit de drie verschillende interviews met experts op humanitair gebied (zie Bijlage H1, J4 en J5)

Processen

Zoals in het theoretisch kader is aangegeven zullen de gevonden processen ingedeeld worden aan de hand van de veiligheidsketen.

Pro-actie

Eén van de proactieve maatregelen die humanitaire organisaties nemen, is het goed afwegen van nut en noodzaak van een eventuele samenwerking met Defensie in conflictgebieden. Voorkeursoptie is altijd deze samenwerking indien mogelijk te vermijden. Alle drie de geïnterviewde experts vanuit humanitaire kant hebben aangegeven dat een dergelijke keuze de neutraliteit bevordert en dus ook de veiligheid tijdens transportprocessen (zie bijlage H1, H2 en H3). Het afwegen van deze keuze wordt onder andere in het handboek voor 'Civil-Military Coordination' benadrukt, dit document is tot stand gekomen door een samenwerking tussen UN-OCHA en de Europese commissie voor humanitaire hulpverlening genaamd ECHO (DG ECHO & UN-OCHA, 2007).

In het kader van proactieve maatregelen moet een samenwerking met Defensie erg goed afgewogen worden aangezien het een foutieve aanname is dat militaire bescherming altijd ten goede komt van de veiligheid van het transport. Volgens de door UN-OCHA opgestelde 'Discussion Paper and Non-binding Guidelines' kan militaire bescherming juist het tegenovergestelde effect hebben doordat militaire bescherming geweld kan uitlokken (UN-OCHA, 2001).

Het zo goed mogelijk naleven van deze humanitaire principes is volgens het handboek 'Civil-Military Coordination' de belangrijkste proactieve maatregel die humanitaire organisaties kunnen nemen om zichzelf te beschermen in conflictgebieden.

Daarnaast wordt er in de literatuur aangegeven dat er bij elk transportproces afgewogen moet worden of het tonen van humanitaire logo's een positief effect heeft op de veiligheid (DG ECHO & UN-OCHA, 2007). Respondent 3 geeft aan dat het tonen van logo's tijdens transportprocessen kan zorgen voor het uitlokken van geweld. Hij voegde hieraan toe dat het tonen van logo's hulpverleners tijdens transportprocessen in sommige gevallen kwetsbaar maakt voor kidnapping en overvallen (zie bijlage H3).

De laatste proactieve maatregel die volgens de literatuur en de geïnterviewde respondenten vaak genomen wordt, is het uitbesteden van het transportproces. Voor het veiligheidsproces heeft dit als voordeel dat humanitaire organisaties niet meer verantwoordelijk zijn voor de administratie en veiligheid van bestuurders en voertuigen. Daarnaast kan het financiële voordelen hebben, is er geen startkapitaal of eigen materieel nodig en kan er door specialisatie efficiënter gewerkt worden (LogCluster, 2015).

Er zitten ook nadelen aan het uitbesteden van transportprocessen, namelijk dat er geen controle meer is op de goederen die vervoerd moeten worden. Soms is er niet genoeg capaciteit in een conflictgebied om de vraag aan te kunnen en daarnaast is het moeilijk in te schatten of bedrijven ethisch en humaan te werk gaan. Zo geeft respondent 1 aan dat de humanitaire organisaties waarvoor hij gewerkt heeft altijd goed keken naar het trackrecord van bedrijven waaraan het transport wordt uitbesteed. Uitdaging is wel dat deze informatie in conflictgebieden niet altijd betrouwbaar en gemakkelijk te verkrijgen is (zie bijlage H1).

Preventie

De drie belangrijkste preventieve maatregelen die humanitaire organisaties nemen zijn het maken van een contextanalyse, een risicoanalyse en een risicobeperkingsplan. Dit is een bekende werkwijze die door veel organisaties in veel sectoren wordt toegepast. Zoals beschreven in het Handboek voor 'Humanitarian Health Care Logistics' zijn er in deze drie stappen twee verschillende risicomangement aanpakken terug te vinden.

Ten eerste een 'Community Based' aanpak waarbij risico's gezien worden als resultaat van interactie tussen verschillende actoren en belanghebbenden. Vandaar dat humanitaire organisaties constant bezig zijn met het uitvoeren van een contextanalyse.

Ten tweede is er de 'System Based' aanpak, waarbij de risico's als een gegeven gezien worden die veroorzaakt worden door de omgeving. Hierbij past vooral de risicoanalyse (Mc Guire, 2015).

Na het doen van zowel een contextanalyse als een risicoanalyse zullen logistiekmanagers of securitymanagers van humanitaire organisaties een risico beperkingsplan opstellen. Bij dit risicobeperkingsplan kunnen humanitaire organisaties kiezen voor drie mogelijke acties namelijk: accepteren, beschermen of afwenden (Humanitarian Practice Network, 2010).

De combinatie van een contextanalyse, een risicoanalyse en het risicobeperkingsplan zijn zeer belangrijk voor de planning van de juiste transport routes. Respondent 3 gaf tijdens het interview aan dat hij en zijn collega's gedurende een humanitaire missie constant met alle actoren in gesprek blijven, risico's blijven monitoren en indien nodig actie ondernemen (zie bijlage H3).

Preparatie

De belangrijkste preparatieve maatregelen die bij de humanitaire organisaties zijn gevonden en zijn bevestigd door middel van de interviews met respondenten 1, 2 en 3 (zie bijlage H1, H2 en H3) zijn:

- Het afwerken van checklists.
- Het meenemen van de juiste gereedschappen en personeel.
- Het trainen en briefen van personeel dat met konvooien mee rijdt.

Zo geeft de World Health Organisation in samenwerking met de Pan American Health Organization aan dat het personeel ervoor moet zorgen dat de onderlinge communicatiemiddelen op orde zijn. Verder moet voor vertrek iedereen zijn rol weten en de regels kennen waar het konvooi zich aan moet houden zoals: gedragsnormen, maximale snelheid, soorten goederen en de bijbehorende risico's en de omgangsnormen naar eventuele buitenstaanders en lokale autoriteiten (World Health Organization, 2001).

Respondent 1 geeft aan dat hij zich bij verplaatsingen in een conflictgebied voor vertrek en bij aankomst altijd moet melden bij een centraal punt (zie bijlage H1). Hij geeft dit praktijkvoorbeeld vanuit zijn werkervaring bij 'International Organisation for Migration'. Deze organisatie werkt samen met de UN en elk transport wordt op deze manier gemonitord.

Tevens geeft respondent 2 aan dat zij voor vele situaties checklists hebben (zie bijlage H2).

Zo ook voor transport, dit wordt bevestigd door het MSF Security Framework (Artsen zonder Grenzen, 2014). Inhoudelijk gaan deze checklists over het controleren van voertuigen, welke gereedschappen, personen en andere voorwerpen meegenomen moeten worden.

Zo adviseren de World Health Organisation en de UNDSS beide dat er bij konvoien zowel een medisch specialist als een monteur mee gaat (World Health Organization, 2001) (UN Department of Safety and Security, 2017).

Daarnaast geven alle drie de respondenten aan dat personeel dat mee rijdt met konvoien getraind wordt op diverse handelingen die van belang zouden kunnen zijn (zie bijlage H1, H2 en H3). Het gaat hier om trainingen zoals, rijvaardigheid, omgaan met agressie en EHBO. Deze trainingen zijn niet verplicht, het is dan ook niet duidelijk in welke mate deze aangeboden worden.

Respondent 2 geeft aan dat deze trainingen bij MSF veelal intern gegeven worden en specifiek worden aangepast op het betreffende missiegebied (zie bijlage H2). Respondent 1 geeft aan dat in zijn ervaring grote humanitaire organisaties deze trainingen vaak intern aanbieden terwijl kleinere instanties afhankelijk zijn van externen (zie bijlage H1).

Naast deze trainingen wordt er ook aangegeven in de literatuur en door respondent 2 (zie bijlage H1) dat voor het vertrek van een konvoi alle betrokkenen gebriefd worden zodat ze op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen en de belangrijkste risico's.

Tenslotte hebben de meeste humanitaire organisaties protocollen geschreven ter voorbereiding op mogelijke incidenten. Voorbeelden hiervan zijn 'Armed robberies evacuation', 'Road block threats', 'Carjacking' en 'Road accidents' (Artsen zonder Grenzen, 2014). Humanitaire hulpverleners worden hier niet in getraind maar zullen op de hoogte gebracht worden als zij in een missiegebied aanwezig zijn. Respondent 2 geeft aan dat humanitaire hulpverleners hier niet van tevoren in worden getraind vanwege de hoeveelheid informatie die zij tot zich moeten nemen.

Repressie

In het geval dat er daadwerkelijk iets gebeurt kunnen humanitaire hulporganisaties in eerste instantie vaak niet veel doen. De van tevoren afgesproken maatregelen moet uitgevoerd worden. Dit houdt in dat de personen die betrokken zijn bij het incident volgens protocol een melding moeten maken. In de basic security training van UNDSS wordt hierbij aangegeven dat een konvoi indien nodig altijd moet proberen door te rijden, is dit niet mogelijk dan gaat personele veiligheid altijd voor en moeten goederen achtergelaten worden (UN Department of Safety and Security, 2017).

Respondent 1 geeft in het interview aan dat humanitaire organisaties in sommige gebieden nog de mogelijkheid hebben om militaire partijen om noodhulp of assistentie te vragen (zie bijlage H1).

Bijvoorbeeld Artsen Zonder Grenzen, daarvan is het duidelijk dat zij twaalf diverse incident guides hebben die toegepast kunnen worden, mocht er iets tijdens een transportproces gebeuren. Ze hebben onder anderen een Arms and Explosives guide, een Armed robberies guide en een Road accident guide (Artsen zonder Grenzen, 2014).

Nazorg

In het handbook for Humanitarian Health Care Logistics wordt aangegeven dat er indien nodig gedebriefd moet worden. Tevens wordt in dit boek over het proces nazorg beschreven dat voertuigen technisch gecontroleerd moeten worden en eventuele defecten aan de verantwoordelijke doorgegeven moeten worden (Mc Guire, 2015).

Conclusie

Hierboven is antwoord gegeven op de deelvraag ‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteren humanitaire organisaties met betrekking tot transport van goederen in conflict gebieden?’ Door middel van het interviewen van de verschillende respondenten en het analyseren van literatuur, diverse protocollen en online trainingen zijn de veiligheidsprocessen en protocollen zo goed mogelijk in kaart gebracht. Zo zijn er diverse protocollen gevonden ter reactie op incidenten maar worden ook de processen beschreven in protocollen zoals ‘Security Framework Field Version’ van Artsen zonder grenzen. Daarnaast zijn er vijftien processen geïdentificeerd die humanitaire organisaties toepassen om de veiligheid bij een transportproces te vergroten, zie tabel 2.

Tabel 2: Veiligheidsprocessen humanitaire organisaties bij transport

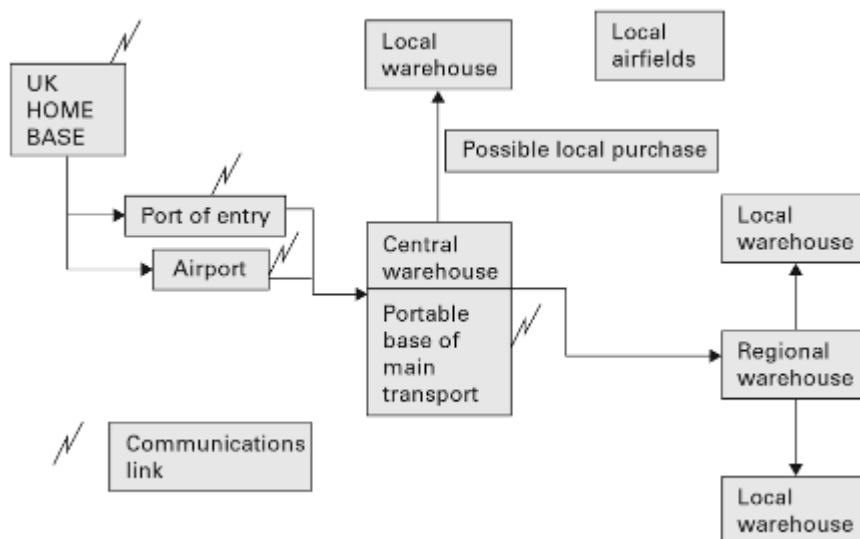
Ketendeel **Maatregel**

Pro-actie	Afwegen van samenwerkingsverbanden	Beschermen van humanitaire principes
	Uitbesteden van transport-processen	Afweging van het tonen van logo's en identiteit
Preventie	Context analyse	Risico Beperkingsplan
	Risico analyse	
Preparatie	Afwerken checklists	Opstellen protocollen ter reactie
	Trainen van personeel	Voorafgaande briefing
Repressie	Opvolgen protocollen en trainingen	Aanvragen noodhulp
	Nazorg	Controleren voertuigen
		Debriefing

4.2 Processen en –protocollen van de Nederlandse Defensie

Hieronder is in figuur 5 een schematisch overzicht te vinden van een gebruikelijke militaire logistieke keten. Deze is van belang omdat elke peil een transportproces vertegenwoordigd. In dit schema zijn voornamelijk de laatste processen, van regionale naar lokale opslagplekken van belang.

Figuur 5: Overzicht Militaire logistieke keten (*Tatham & Christopher, 2014*)

Het logistieke proces van Defensie is op te delen in materiaallogistiek en personeelslogistiek. In dit onderzoek wordt er specifiek gekeken naar materiaallogistiek waar het gaat om bevoorrading, onderhoud, verplaatsingen, logistieke diensten en infrastructurele ondersteuning (Commandant Land Warfare Centre, 2013).

Transport is van cruciaal belang voor de hoofdprocessen van Defensie, hierdoor hebben militaire organisaties een professionele manier van transport ontwikkeld waarbij vele specialisaties te vinden zijn. Hierbij moet gedacht worden aan het vervoeren van goederen voor kampementen, gevaarlijke stoffen, wapens, zwaar materieel, voedsel en water. Naast deze specialisaties beschikken militaire transportprocessen ook over drie karakteristieken die kenmerkend zijn voor de militaire organisatie (DG ECHO & UN-OCHA, 2007):

- **Standaardisatie:** Militaire organisaties werken veelal volgens een vaste werkwijze en constant met dezelfde personen, goederen en materieel. Zij beschikken vaak over de juiste gereedschappen en onderdelen en hebben hiervoor ook de juiste kennis en vaardigheden in huis.
- **Goederen voorraad:** Militaire organisaties beschikken over de juiste voorraden en kunnen deze vaak uit eigen depots of opslagplaatsen halen. Hierdoor zijn ze op korte termijn minder afhankelijk van derden.
- **Duidelijkheid in behoeftes:** Doordat militaire organisaties veel ervaring hebben met buitenlandse missies en vaak hiërarchisch duidelijk gestructureerd zijn weten zij goed wat nodig is voor bepaalde missies.

Door deze factoren is het voor militaire organisaties makkelijker om te focussen op de veiligheid van het transportproces. Dit gestandaardiseerde proces wordt ook wel een 'Push System' genoemd, waarbij er van tevoren duidelijk is welke goederen er naar een bepaald gebied vervoerd moeten worden om de militairemissie te bevoorraden. Dit betekent dat Defensie de aantallen en typen transportprocessen vaak al ver voordat een missie begint kan inschatten en dat er ook een zekere consistentie in zit (DG ECHO & UN-OCHA, 2007).

Naast deze factoren maakt Defensie een duidelijk onderscheid tussen strategische, operationele en tactische verplaatsingen (Koninklijke Landmacht, 2015). Waarbij strategische verplaatsingen de verplaatsing van goederen en personeel naar een specifiek inzetgebied is. Operationele verplaatsingen zijn alle verplaatsingen die tijdens een operatie gedaan worden binnen een missiegebied. Het verplaatsen van eenheden, personeel en hun materieel binnen een 'Area of Operation' worden tactische verplaatsingen genoemd, aldus respondent 4&5 (zie bijlage H4).

In dit onderzoek wordt er voornamelijk gekeken naar de protocollen en processen die beschreven zijn voor strategische en operationele verplaatsing. De reden hiervoor is dat tactische verplaatsing voornamelijk over personeel gaat binnen een militairemissie. Denk hierbij aan patrouille of verkenningmissies in conflictgebieden.

Protocollen

Voor het inventariseren van processen die de Nederlandse Defensie toepast, is gebruik gemaakt van de volgende protocollen: Het handboek Verplaatsing, het handboek 2-501 Konvooi met Escorte en de instructie kaart 2-17 van de Nederlandse Defensie en de Standard ATP-76 Convoy Operations van de NATO.

De gevonden protocollen zijn besproken met drie respondenten. Ten eerste met het hoofd van de sectie 'Operationele Logistiek' en met het hoofd van de sectie 'Verplaatsingen' (zie Bijlage H4). Beide respondenten zijn van de afdeling J4 DOPS. 'J4' is de afdeling Logistiek, en is verantwoordelijk voor het adviseren over de logistieke capaciteiten en DOPS staat voor Directie Operaties (Ministerie van Defensie, z.d.).

Daarnaast is de stafofficier 'Operationele logistiek, Doctrine V3M' van het Kenniscentrum Koninklijke Landmacht geïnterviewd (Zie Bijlage H5). Uit deze protocollen en interviews zijn de processen voortgekomen die in onderstaand hoofdstuk zijn beschreven.

Processen

Zoals in het theoretisch kader is aangegeven zullen de gevonden processen ingedeeld worden aan de hand van de veiligheidsketen.

Pro-actie

Binnen de Nederlandse Defensie wordt er constant proactief nagedacht over de manier waarop Defensie bepaalde missiegebieden ingaat. De eerste officiële stap hierin is de 'Artikel 100 Brief' van het ministerie van Buitenlandse Zaken aan de voorzitter van de Tweede Kamer, aldus respondent 4 en 5 (zie bijlage H4). Voor dit onderzoek is de artikel 100 brief MINUSMA (Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali) gebruikt. In deze brief wordt uiteengezet welk personeel nodig is, welke middelen nodig zijn, wat de gronden voor deelneming zijn, de inhoud van de missie, de politieke doelen en achtergronden, de globale veiligheidsrisico's, welke actoren er te verwachten zijn en wat de humanitaire

situatie is (Timmermans, Hennis-Plasschaert, Ploumen, & Opstelten, 2013). Deze brief bevat twee onmiskenbare proactieve processen.

Ten eerste de essentie van de missie en de politieke achtergrond. Hierbij wordt er uitvoerig gekeken naar de situatie in het wellicht toekomstige missiegebied, welke veiligheidsrisico's dit met zich mee brengt en wat het effect van de Nederlandse Defensie daar kan zijn. De Tweede Kamer bediscussieert en beslist of het zenden van Nederlandse troepen, in welke vorm dan ook, een positief effect kan hebben op de politieke stabiliteit. Daarnaast wordt er uitvoerig gekeken naar de veiligheidssituatie van het specifieke missiegebied. Hierbij worden risico's ingeschat en de verschillende strijdende groepen geïnventariseerd (Timmermans, Hennis-Plasschaert, Ploumen, & Opstelten, 2013). Naar aanleiding van deze brief zal de Tweede Kamer beslissen of deze risico's al dan niet genomen kunnen worden of dat er een nieuw plan moet worden aangeleverd.

Respondent 6 benadrukt dat Nederland in tegenstelling tot sommige militaire grootmachten zoals de VS en Groot Brittannië probeert een opbouwende en stabiliserende rol aan te nemen (zie bijlage H5). Hiermee wil de respondent aangeven dat Nederland in het recente verleden nooit de bezettersrol heeft willen spelen, maar juist behulpzaam wil zijn in het stabiliseren en heropbouwen van een gebied. Er wordt bewust voor deze houding gekozen om het vertrouwen en de steun van de bevolking te winnen en hiermee de risico's te verkleinen. Zo heeft respondent 6 missies in het buitenland gehad waarbij hij bewust geen wapens bij zich had. Dit zou tegenwoordig niet zo snel meer gebeuren, echter is er destijds bewust voor gekozen om uitlokking te voorkomen (zie bijlage H5).

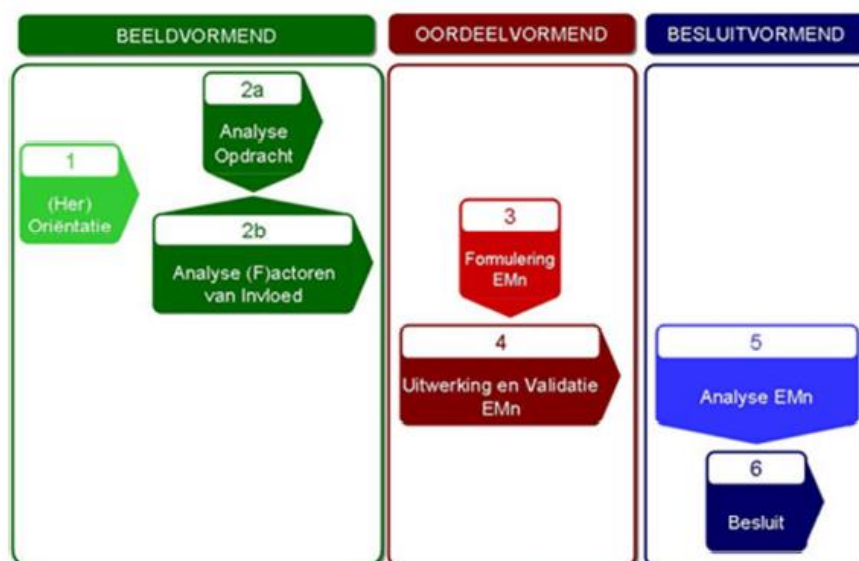
Dat deze keuzes bewust gemaakt moeten worden staat ook beschreven in de 'Nederlandse Defensie Doctrine'. Hierin wordt beschreven dat de internationale omgeving gekenmerkt wordt door diverse (f)actoren. Deze (f)actoren beïnvloeden de manier waarop je een missiegebied in gaat en zal invloed hebben op alle handelingen binnen die missie (Ministerie van Defensie, 2013)

Tevens maakt Defensie steeds vaker gebruik van uitbesteding. Dit doen ze voor een groot deel met dezelfde redenen als humanitaire organisaties, namelijk om de om de kosten te kunnen reduceren (LogCluster, 2015). In tegenstelling tot humanitaire organisaties zal Defensie zo ver uit dit onderzoek is gebleken, niet voor uitbesteding kiezen om de risico's te verkleinen. De respondenten 4 en 5 geven juist aan dat Defensie alleen voor uitbesteding zal kiezen bij bepaalde goederen mocht dit een economisch voordeel opleveren. Goederen waarbij geen risico's genomen mogen worden zullen altijd in eigen beheer blijven (zie bijlage H4).

Preventie

Om een incident tijdens transport te voorkomen of om de impact van een mogelijk incident te verkleinen heeft de Nederlandse Defensie voor het stappenplan van het tactisch besluitvormingsmodel gekozen (zie figuur 6).

Figuur 6: Het Tactische besluitvormingsmodel (Koninklijke Landmacht, 2015)

In dit stappenplan is een duidelijke structuur te herkennen waarbij zes stappen worden doorlopen om de omgeving en (f)actoren te analyseren, de risico's te inventariseren en daarbij behorende plannen te beschrijven. Om het proces concreter te maken gebruikt de Nederlandse Defensie 'OATDOEM' (Koninklijke Landmacht, 2015). Dit staat voor Oriëntatie, Analyse opdracht, Terrein en weer, Dreiging, Overige (f)actoren, Eigen Middelen en Mogelijkheden (van de Venn, 2012).

De Respondenten vanuit Defensie benadrukken dat deze analyses gedaan worden omdat deze informatie van groot belang is bij het nemen van uiteindelijke besluiten. Zo geven respondent 4 en 5 aan dat het inventariseren en delen van deze informatie ervoor zorgt dat konvooien de juiste route kunnen kiezen (zie bijlage 4).

In het handboek 'Convoy Operations' van de NATO is een soort gelijke opzet te vinden. Deze is van belang aangezien Nederland missies vaak uitvoert in internationale coalities of onder de NATO-vlag. In het NATO handboek wordt over de volgende stappen gesproken: Mission Analysis, Convoy Planning Factors (Topographics, Weather Civilian and Cultural Considerations), Threat Analysis en ten slotte een Route Analysis (NATO, 2012).

Naast het gebruik van de OATDOEM-methode maakt Defensie tevens gebruik van het W5H model (Commandant Land Warfare Centre, 2013). Dit model geeft Defensie personeel de mogelijkheid om een transportproces goed voor te bereiden en bestaat uit het antwoord geven op de vragen: Wie en waarmee? Wat? Waarom? Waar? Wanneer? En Hoe? Door het beantwoorden van deze vragen, weten troepen ter plekke hoe er opgetreden dient te worden.

Preparatie

Om een goede reactie op een eventueel incident mogelijk te maken wordt Defensiepersoneel voortdurend geschoold en getraind. In het NATO document wordt dit specifiek benadrukt voor personeel dat meerijs in konvoien. Deze trainingen zijn nodig om ervoor te zorgen dat iedereen in staat is het vooropgezette plan uit te voeren en er geen misverstanden of communicatiefouten plaatsvinden (NATO, 2012). Respondent 6 geeft aan dat er op alle mogelijk denkbare situaties getraind en geoefend wordt. Hier zijn verschillende handboeken voor geschreven en medewerkers krijgen lessen in het herkennen van bijvoorbeeld mijnen. Een voorbeeld dat hij hierbij geeft is de 5-20 regel. Deze regel wordt toegepast zodra een konvooi stopt en soldaten uit de wagens moeten, zij zullen dan eerst 5 meter om het voertuig scannen voor gevaren en daarna in een radius van 20 meter (zie bijlage H5). Dit moet ieder lid van het konvooi toepassen, op deze manier moet de kans op ongevallen door mijnen verkleind worden.

Dit soort procedures worden onder andere beschreven in het handboek 'Konvooi met escorte' (Koninklijke Landmacht, 2010). Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Procedure passeren kritiek punt.
- Procedure bij een defect voertuig.
- Procedure bij een rustlocatie.
- Procedure bij viaducten.

Daarnaast zijn er door Defensie ook verschillende drills ontwikkeld voor als het toch mis gaat bij een transportproces. Hier onder enkele voorbeelden van drills specifiek voor transport (Koninklijke Landmacht, 2010):

- Drill 'Konvooi rijdt door'.
- Drill 'Konvooi stopt'.
- Drill 'Medevac en berging'.
- Drill 'Casevac en berging of vernietiging'.
- Drill 'verzamelpunt'.

Een andere preparatieve maatregel die Defensie voor het vertrek van een transport neemt, is het controleren van de voertuigen, het personeel, de uitrusting en de lading. Daarnaast zullen betrokken personeelsleden voor een transportproces uitvoerig gebriefd worden over de route en mogelijke dreigingen en risico's.

Repressie

In de repressie fase heeft het Defensie meerdere mogelijkheden. Indien een transport met een hoog risico wordt uitgevoerd, zal er bijna altijd een bewapend militaire escorte meerijden. Respondent 6 geeft hierbij aan dat het Nederlandse leger bijna altijd deze keuze maakt (zie bijlage H5).

Daarnaast kan er indien nodig gekozen worden om meer strijdkrachten op te roepen. Het is niet in alle situaties mogelijk maar er kan luchtsteun gevraagd worden. Tevens is het een

mogelijkheid om voertuigen achter te laten en de overige goederen/personeel veilig te stellen.

Als het incident beheersbaar is, is er de optie tot hulpverlening op medisch en technisch gebied. Dit wil zeggen dat er een gewondentransport kan plaatsvinden (Medevac) en of berging van voertuigen of goederen. In het geval dat voertuigen of goederen achtergelaten moeten worden hebben de militairen ter plaatse de keuze om deze achter te laten of te vernietigen. Dit zal afhangen van het soort transport en de situatie (Koninklijke Landmacht, 2015).

Nazorg

Na een transportproces zullen diverse stappen ondernomen worden ongeacht of er een incident heeft plaatsgevonden. Het gaat hier om het uitladen van de voertuigen, controleren van de voertuigen, eventueel ontladen van de wapens en het doen van een eventuele herbevoorrading voor het volgende transportproces (Koninklijke Landmacht, 2015). Daarnaast zullen transportprocessen ongeacht of er bijzonderheden waren altijd gedebrieft worden. Hierbij wordt het gehele proces geëvalueerd en gekeken of er leerpunten zijn voor een volgende keer (Koninklijke Landmacht, 2015).

Conclusie

In dit hoofdstuk is de deelvraag *‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteert Defensie met betrekking tot transport van goederen in conflictgebieden?’* beantwoord. Daarbij is gevonden dat de Nederlandse Defensie meerdere protocollen heeft waar zij zich aan moet houden tijdens missies. Deze protocollen zijn gebruikt als bronnen voor het inventariseren van de processen. Met andere woorden de processen die doorlopen worden zijn vastgelegd in protocollen zoals: Het handboek Verplaatsing, het handboek 2-501 Konvooi met Escorte en de instructie kaart 2-17 van de Nederlandse Defensie en de Standard ATP-76 Convoy Operations van de NATO. Zie tabel 3 voor de geïnventariseerde processen die de Nederlandse Defensie toepast om de veiligheid bij een transportproces te vergroten.

Tabel 3: Veiligheidsprocessen Nederlandse Defensie bij transport

Ketendeel	Maatregel	
Pro-actie	Afwegen verantwoording, politieke doelen en benodigdheden	Afweging doelen en middelen van personeel ter plaatse
	Uitbesteden van transport-processen	
Preventie	(Her)Oriëntatie	Vormen van plannen
	Analyse opdracht en (f)actoren	Besluitvorming
Preparatie	Toepassen protocollen ter reactie	Drills, oefenen van protocollen.
	Afwerken Checklists	Trainen van personeel
	Voorafgaande briefing	
Repressie	Volgen protocollen	Aanroepen (meer) strijdkracht
	Aanroepen medische of technische bijstand	
Nazorg	Controleren voertuigen, herbevoorraden	Debriefing

4.3 Overeenkomsten, verschillen en mate van samenwerking

In dit hoofdstuk zullen alle beschreven processen uit hoofdstuk 4.1 en 4.2 worden vergeleken. Tevens worden de huidige samenwerkingsverbanden met betrekking tot deze processen beschreven. Hierin zal een onderscheid gemaakt worden tussen het strategische niveau, het operationele niveau en het tactische niveau.

Deze vergelijking is overzichtelijk in tabellen weergegeven, zie hiervoor bijlage I.

Pro-actie

In de proactieve fase proberen humanitaire organisaties over het algemeen zo veel mogelijk samenwerking met militaire organisaties te vermijden. Dit is een keuze die veelal op het strategische niveau uitgesproken wordt. Uit de diverse voorbeelden van de respondenten vanuit de humanitaire kant is op te maken dat deze samenwerkingsverbanden vaak ad hoc op operationeel en tactisch niveau wel plaats vinden (zie bijlage H1, H2 en H3). Ondanks dat humanitaire organisaties de ‘humanitarian principles’ zo goed mogelijk willen naleven, is samenwerking af en toe toegestaan en mogelijk. Dit hangt erg van de situatie af, maar is in specifiek in conflictgebieden erg gevoelig vanwege het belang van neutraliteit.

Een van de belangrijkste proactieve processen die zowel humanitaire organisaties toepassen als de Nederlandse Defensie is het uitbesteden van het gehele transportproces. Zowel in de literatuur als door de respondenten wordt, zoals in hoofdstuk 4.1 en 4.2 te lezen is, aangegeven dat uitbesteding vanwege een kostenoverweging en vanwege veiligheidsoverwegingen toegepast wordt. Hierbij geven de respondenten aan dat zij alleen op de hoogte zijn van sporadische samenwerking op operationeel niveau. Hierbij gaat het om het informeel uitwisselen van ervaringen met uitbesteding bij verschillende bedrijven en/of partijen. Dezelfde respondenten geven hierbij aan dat het een goed idee zou zijn om deze informatie onderling beter te delen (zie bijlage H1, H2 en H5).

Deze samenwerking vindt bijvoorbeeld wel plaats op strategisch niveau als het gaat om uitbesteding van transport door middel van vliegtuigen. Voor deze bedrijven heeft de Europese Uni in samenwerking met anderen namelijk een ‘Air Safety List’ gemaakt (European Commission, 2017).

Preventie

Zowel humanitaire organisaties als Defensie analyseren voordat ze een gebied in gaan de context waarin ze te werk gaan. Bij de Nederlandse Defensie noemen ze dit (her)oriëntatie en bij humanitaire organisaties wordt dit vaak aangeduid als contextanalyse. Zoals door middel van de literatuur en respondenten in hoofdstuk 4.1 en 4.2 is aangegeven zullen deze processen zich constant herhalen omdat de context waarin gewerkt wordt erg veranderlijk is. Vandaar dat Defensie dit proces ook aanduidt als (her)oriëntatie. Voor zowel de context analyse als de (her)oriëntatie worden zoveel mogelijk bronnen en andere actoren gebruikt. Echter is de huidige samenwerking die hierin te vinden is minimaal. De aanwezige samenwerking vindt plaats op tactisch en operationeel niveau. Respondenten 4 en 5 geven aan dat deze informatie op alle mogelijke wijzen wordt verzameld, dus ook door middel van het opvragen van informatie bij humanitaire organisaties (zie bijlage H4). Echter is hier geen vast samenwerkingsverband in omdat dit erg gebonden is aan de regio waarover het gaat.

Naast deze analyse van de context analyseren humanitaire organisaties en Defensie ook de risico's die zij in een specifiek gebied lopen. Bij humanitaire organisaties wordt dit vaak aangeduid als een risicoanalyse echter spreekt de Nederlandse Defensie over het analyseren

van de opdracht en de bijbehorende (f)actoren. Dit verschil is ontstaan doordat het beveiligen van transportprocessen voor humanitaire organisaties een secundaire opdracht is, terwijl beveiligen voor de Nederlandse Defensie een primaire opdracht is. In deze analyse vindt op strategisch niveau geen samenwerking plaats, echter geven respondenten 4 en 5 aan dat er op operationeel niveau en tactisch niveau informeel overleg wordt gepleegd met lokale partijen en vice versa. Deze lokale partijen zouden ook humanitaire organisaties kunnen zijn.

Tenslotte het risicobeperkingsplan aan de kant van humanitaire organisaties en het vormen van plannen en besluitvorming aan de kant van Defensie. Er zijn geen structurele samenwerkingsverbanden gevonden. Echter mocht het nodig of nuttig zijn dan kan er op operationeel en tactisch niveau besloten worden plannen onderling af te stemmen.

Preparatie

Ter preparatie van een transportproces in een conflictgebied hebben zowel de Nederlandse Defensie als humanitaire organisaties een checklist ter beschikking om er zeker van te zijn dat alle voertuigen gecontroleerd worden en of het juiste materieel mee genomen wordt. Hierin wordt niet samengewerkt. Zelfs niet als beide organisaties in hetzelfde konvooi rijden, in dit geval is er namelijk altijd één konvoileider die hier verantwoordelijk voor is, aldus respondenten 4 en 5 (zie Bijlage H4). Voor verschillende situaties kunnen verschillende checklist worden gebruikt, deze worden van tevoren bepaald.

Daarnaast is er een overeenkomst in het schrijven van protocollen die in gang gezet zullen worden op het moment dat er zich een bepaald incident voordoet. De protocollen kunnen over diverse onderwerpen gaan, van kidnapping tot schade door een explosie van een landmijn. Humanitaire organisaties die aangesloten zijn bij de UN zullen volgens de protocollen werken die de UNDSS hanteert (UN Department of Safety and Security, 2017). Alle andere humanitaire organisaties zullen zeer waarschijnlijk gebruikmaken van hun eigen werkwijze.

Hierin wordt op strategisch niveau geen samenwerking gezocht tussen beide partijen. Mede doordat de manier van ingrijpen compleet anders is. Zo richt Defensie zich voornamelijk op het bestrijden van een incident met man- en/of vuurkracht (Koninklijke Landmacht, 2010). Terwijl humanitaire organisaties zich richten op het in veiligheid brengen van personeel (Artsen zonder Grenzen, 2014) (UN Department of Safety and Security, 2017).

Het trainen van personeel kent veel raakvlakken, hier volgen enkele voorbeelden die door de respondenten vanuit de humanitaire kant genoemd zijn (zie bijlage H1, H2 en H3). Ten eerste het leren kennen van de lokale cultuur, is iets wat zowel humanitaire hulpverleners als militairen doen. Daarnaast geven de grote humanitaire organisaties en organisaties die opereren onder de vlag van de UN, basistrainingen hoe om te gaan met risico's tijdens een transportproces (Artsen zonder Grenzen, 2014), (UN Department of Safety and Security, 2017). De afstudeerder heeft ten behoeve van dit onderzoek een certificaat 'Basic Security in the field' behaald. In deze training staan veel standaard gedragsregels en handelingsperspectieven die ook gebruikt worden door de Nederlandse Defensie zoals te zien in het handboek 'Konvooi met escorte' (Koninklijke Landmacht, 2010). Ondanks deze overeenkomsten zijn de respondenten niet op de hoogte van structurele samenwerking op het gebied van trainingen.

Naast deze trainingen voert Defensie ook drills uit. Dit is het doorlopen van bepaalde

processen ter voorbereiding op een transport. Respondenten 4 en 5 geven aan dat als er humanitaire organisaties mee gaan tijdens een konvooi, zij ook aan deze drills moeten meedoen. Iedereen die merijdt met dat specifieke konvooi moet op de hoogte zijn van de protocollen en drills die hierbij horen. Een voorbeeld dat respondenten 4 en 5 hierbij geven is de 5-20regel; gebied van 5 meter scannen dan van 20 meter. Deze regel moet iedereen toepassen om de kans op ongelukken te voorkomen (zie bijlage H4). Deze samenwerking vindt plaats op het tactisch niveau aangezien alleen het personeel van één specifiek transportproces hierin worden betrokken.

Ten slotte passen zowel humanitaire organisaties als Defensie briefings toe. Hierin wordt op strategisch en operationeel niveau niet samengewerkt. Pas als er in een specifiek konvooi samen goederen vervoerd worden zal er logischerwijs samenwerking plaatsvinden, op tactisch niveau.

Repressie

In de repressieve processen zijn er op strategisch niveau geen samenwerkingsverbanden gevonden. Ditzelfde geldt voor het operationele niveau. Er wordt pas samenwerking op tactisch niveau gezocht, mocht er directe assistentie nodig zijn. Dit zou zowel van beide kanten kunnen, zo zou het kunnen zijn dat een humanitair transport militaire ondersteuning nodig heeft vanwege hun vuurkracht, snelheid van respons of het afschrikwekkende effect. Daarentegen zou het ook kunnen zijn dat de Nederlandse Defensie assistentie vraagt aan bijvoorbeeld een Artsen zonder Grenzen vanwege hun specialisme op het gebied van gezondheidszorg. Deze samenwerkingen zijn nergens vast gelegd en zullen allemaal, mocht het nodig zijn, ad hoc plaatsvinden.

Nazorg

Hetzelfde geldt voor de processen die gevonden zijn in de nazorg fase. Hierin vindt geen samenwerking plaats als het gaat om het strategische en/of het operationele niveau. Dit is wel mogelijk bij het tactische niveau echter zijn hier geen structurele afspraken voor. Alleen als er samengewerkt wordt in de zin van het samen vervoeren van goederen in een konvooi, zal zowel het na afloop controleren van de voertuigen als de debriefing gezamenlijk plaatsvinden.

Conclusie

Er zijn diverse overeenkomsten en verschillen gevonden tussen de werkwijze van humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie. Hierbij is het opvallend dat samenwerking vooral plaatsvindt op tactisch niveau. Op operationeel en strategisch niveau vindt er minder samenwerking plaats. Dit zegt iets over de wijze waarop samenwerking vorm gegeven wordt. Aan de ene kant is er op tactisch niveau de behoefte en de noodzaak om samen te werken. Terwijl dit blijktbaar op operationeel en strategisch niveau onvoldoende wordt vastgelegd. Hierdoor moeten samenwerkingsverbanden telkens opnieuw worden opgezet en zal er weinig ruimte zijn voor structurele onderlinge versterking. In bijlage I zijn alle gevonden processen weergegeven tevens zijn daar de overeenkomsten en verschillen schematisch weergegeven.

4.4 Voor- en nadelen, kaders en Randvoorwaarden

Zoals in de aanleiding van dit onderzoek en in het theoretische kader beschreven is, is de samenwerking tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties niet altijd vanzelfsprekend en kent het veel voor- en nadelen. In dit hoofdstuk zullen de gevonden voor- en nadelen die een verband hebben met transport in conflictgebieden benoemd worden. Om deze samenwerking, in welke vorm dan ook, mogelijk te maken zijn er in de literatuur kaders en randvoorwaarden gevonden. Deze kaders en randvoorwaarden zijn door de respondenten benadrukt en in de juiste context geplaatst.

Deze voor- en nadelen, kaders en randvoorwaarden zullen in dit hoofdstuk besproken worden aan de hand van de begrippen die in het theoretisch kader uiteengezet zijn. Het gaat hier om de begrippen: Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid, Veiligheid en Duurzaamheid.

Humaniteit

Humanitaire hulpverlening moet gegeven worden op basis van behoefte en niet vanwege achterliggende doelen of belangen (UN-OCHA, 2012). Inhumain lijden moet dus zo effectief mogelijk bestreden worden zonder daarbij anderen te benadelen of in gevaar te brengen. Mochten humanitaire organisaties samenwerken met militaire organisaties dan bestaat er de kans dat zij niet meer werken volgens hun eigen doelen. De kans bestaat dus de kans dat de militaire partijen dan gaan bepalen waar humanitaire hulp gegeven wordt. Om dit te voorkomen moeten humanitaire organisaties strikt kijken naar waar hulp het meest nodig is.

Samenwerking tussen humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie kan er dus voor zorgen dat inhumain lijden beter bestreden kan worden. Belangrijke vraag daarbij is of de belangen en mogelijkheden van de Nederlandse Defensie overeenkomen met die van humanitaire organisaties. Het zou namelijk kunnen zijn dat door meer samen te werken op het gebied van veilig transport de hulpverlening niet meer gestuurd wordt door de vraag naar hulpverlening maar door militaire doelen. Het is dan ook belangrijk dat militaire organisaties die zich bevinden op het gebied van humanitaire hulpverlening advies inwinnen bij humanitaire organisaties en waar mogelijk de eindverantwoordelijkheid bij de humanitaire organisatie laat (Wieloch, 2003). Om te voorkomen dat humanitaire doelen niet meer bepaald worden de behoefte naar hulpverlening maar door militaire doelen, moet er een bepaalde mate van openheid en eerlijkheid zijn bij zowel militaire organisaties als bij humanitaire organisaties, aldus respondent 6 (zie bijlage H5).

Op deze manier zal de hulpverlening gestuurd en dus het transportproces gestuurd worden door de mate van noodzaak en niet door andere achterliggende doelen.

Neutraliteit

De grote angst die bij humanitaire organisaties zit, als het gaat om samenwerking met militaire partijen, is het verliezen van hun neutraliteit. Neutraliteit is een groot goed voor humanitaire organisaties, aangezien het ervoor zorgt dat humanitaire hulpverlening politiek gezien weinig tegenstanders kent. Echter vervaagt de lijn tussen humanitaire organisaties en militaire organisaties steeds meer. Door deze vervaging wordt het steeds moeilijker voor actoren in conflictgebieden om humanitaire hulpverleners te zien als een neutrale entiteit. Diverse militaire organisaties werken op humanitaire missies onder de vlag van de United Nations waarbij ze ook samenwerking zoeken met Humanitaire organisaties. Echter dezelfde militairen voeren onder dezelfde VN-vlag ook politieke of vredes missies uit (Mc Guire,

2015).

Hierdoor verliezen humanitaire organisaties in de ogen van vele actoren hun neutrale positie en worden ze eerder gezien als een middel van het Westen om grip te krijgen op conflictgebieden (zie bijlage H4). Het belang van civiel militaire samenwerking en de impact daarvan op de neutraliteit is verder beschreven in bijlage A.

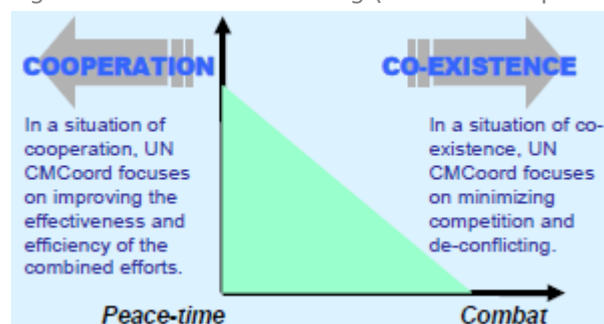
Onafhankelijkheid en onpartijdigheid

Door meer samenwerking op het gebied van veilig transport in conflictgebieden kan inhumaan leiden van mensen (kosten) efficiënter aangepakt worden. Het lijkt steeds vaker het geval te zijn dat, tijdens een crisis (ramp of conflict) overheden gebruik willen maken van militaire middelen (Heaslip, 2013). Steeds meer militaire partijen lijken hierop in te springen en bevinden zich hierdoor in het terrein van humanitaire hulpverleners.

Zowel respondenten van humanitaire organisaties als van de Nederlandse Defensie geven aan dat onpartijdigheid en onafhankelijkheid van groot belang is voor beide partijen. Respondenten 4 en 5 geven aan dat het van essentieel belang is dat militairen zich strikt aan de mandaten houden die verkregen zijn vanuit het ministerie, door middel van een artikel 100 brief (zie bijlage H4). Zij zijn van mening dat er wel samenwerking kan plaatsvinden zolang er geen sprake is van 'Mission creep' (zie bijlage H4). Hiermee bedoelen zij dat militairen zich moeten houden aan de oorspronkelijke doelen en zich dus niet moeten laten leiden door andere (achterliggende) doelen.

Aan de kant van humanitaire organisaties geeft respondent 2 aan dat grotere organisaties zoals Artsen zonder Grenzen en het Rode Kruis, proberen zich financieel zo onafhankelijk mogelijk te maken van overheden (zie bijlage H2). Deze financiële onafhankelijkheid zorgt ervoor dat er geen verantwoording afgelegd hoeft te worden aan overheden. De mate van onafhankelijkheid is echter niet altijd even belangrijk. In een onderzoek van Thomas en Kopczak naar civiel-militaire samenwerking is dit onderzocht en wordt geconcludeerd dat de ernst van een conflict leidend is in de verkenning van de (on)mogelijkheden van onderlinge samenwerking (zie figuur 7). Hoe complexer en gevaarlijker een conflict hoe minder samenwerking er plaats kan vinden. Deze samenwerking moet dan plaats maken voor 'co-existence', het accepteren van elkaars werkzaamheden.

Figuur 7: Soort samenwerking (Thomas & Kopczak, 2005)

Veiligheid

Zoals in hoofdstukken 4.1 tot en met 4.3 is beschreven is er per onderdeel van de veiligheidsketen beschreven welke processen er doorlopen worden om de veiligheid van transport te bevorderen. Samenwerking op het gebied van deze processen kan vanwege

professionalisering en het delen van kennis een positief effect hebben op de veiligheid van humanitaire medewerkers.

Daarnaast krijgt de Nederlandse Defensie steeds meer te maken met complexere conflicten, waardoor zij worden gedwongen om meer samen te werken met de diverse lokale actoren. Volgens respondent 1 kunnen militairen op dit gebied veel leren van humanitaire organisaties, aangezien zij veel expertise hebben als het gaat om netwerken in conflictgebieden (zie bijlage H1). Respondent 6 geeft aan dat bij dergelijke samenwerkingen humanitaire organisaties eerst moeten bewijzen dat ze professioneel te werk gaan. Hij geeft hierbij aan dat de grotere organisaties dit vaak al bewezen hebben. Echter moeten kleinere organisaties bewijzen dat zij voldoende kennis in huis hebben omdat je bij een samenwerking op elkaar moet kunnen bouwen (zie bijlage H6).

Duurzaamheid

Samenwerking op het gebied van transport kan erg goed zijn voor één bepaalde missie of voor één bepaald doel. Echter nemen zowel humanitaire organisaties als de Nederlandse Defensie het effect op langere termijn zeker mee in hun overweging. Zo geeft respondent 1 aan dat een samenwerking gunstig zou kunnen zijn om in de toekomst de overhead kosten van transport in conflict gebieden te verkleinen (zie bijlage H1). Hierdoor zal er meer geld beschikbaar komen voor het verlenen van daadwerkelijke hulp. Daarnaast geeft respondent 2 aan dat een samenwerking een negatief effect zal hebben op het imago van de humanitaire organisaties en de neutrale positie (zie bijlage H2). Respondent 4 en 5 laten weten dat het voor Defensie belangrijk is om te voorkomen dat het doel van een missie op langere termijn vertroebeld. En daarnaast geven ze aan dat het voor alle overheidspartijen belangrijk is goed te overwegen wat bepaalde samenwerkingen voor een invloed hebben op de particuliere markt (zie bijlage H4). Het is dus voor beide partijen van groot belang om goed te overwegen wat keuzes zowel op korte als op langere termijn betekenen.

Conclusie

Het is bij het overwegen van elk samenwerkingsverband op welk niveau dan ook van belang om rekening te houden met de begrippen: Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid, Veiligheid en Duurzaamheid. Hierdoor moet worden bewerkstelligd dat alle overwegingen genomen worden op basis van behoefte en niet vanwege andere achterliggende doelen of belangen. Daarnaast moet er gelet worden op het behoud van de neutraliteit en de humanitaire organisaties. Verder moeten zowel de Nederlandse Defensie als humanitaire organisaties letten op de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid bij het nemen van beslissingen.

Ten slotte zullen alle samenwerkingsverbanden afgewogen moeten worden aan de hand van de begrippen veiligheid en duurzaamheid. De veiligheid en de duurzaamheid kunnen namelijk lijden onder bepaalde samenwerkingsverbanden maar ook er ook veel baat bij hebben, mits de juiste kaders worden toegepast.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zal er antwoord gegeven worden op de hoofdvraag *‘In hoeverre bieden de veiligheidsprocessen en –protocollen van transport van goederen in conflictgebieden aanknopingspunten voor samenwerking tussen humanitaire organisaties én Defensie en wat zijn, voor beide partijen, de randvoorwaarden voor een eventuele samenwerking?’*.

De beantwoording van deze vraag zal gedaan worden aan de hand van een achttal conclusies die direct voortkomen uit de gevonden resultaten. Voor overzichtelijkheid zijn de conclusies genummerd. Deze zelfde nummering is gebruikt in het hoofdstuk aanbevelingen.

(1) De veiligheidsprocessen en –protocollen bieden diverse mogelijkheden tot het vergroten van de samenwerking. Deze vergroting van de samenwerking is echter niet vanzelfsprekend. Voornamelijk op strategisch niveau wordt er veelal voor gekozen om niet te veel met elkaar geassocieerd te worden. De huidige samenwerkingsverbanden zijn vaak ad hoc en vinden voornamelijk op operationeel en tactisch niveau plaats. Het vergroten van de samenwerking is op bepaalde vlakken wenselijk om de professionaliteit en veiligheid te vergroten. De samenwerking moet professioneler en gestructureerde vormgegeven worden vanwege de complexiteit van de huidige conflicten en de rol van beide partijen daarin.

(2) De respondenten geven aan dat er meer samenwerking zou kunnen plaatsvinden als het gaat om het delen van informatie rondom uitbesteding. Dit gebeurt momenteel alleen sporadisch op operationeel en tactisch niveau, via informele wegen.

(3) Bij zowel Humanitaire organisaties als bij Defensie is er sprake van het analyseren van de context en de risico's daarvan. Echter geven respondenten hierbij aan dat er minimale samenwerking in is. Mocht deze samenwerking er toch zijn dan zal dit op tactisch of operationeel niveau zijn, er zijn dus geen afspraken of processen gevonden om deze samenwerking te waarborgen op strategisch niveau.

(4) Bij beide organisaties vindt een gestructureerd besluitvormingsproces plaats. Deze besluitvorming wordt zonder samenwerking gedaan tenzij een transportproces gezamenlijk georganiseerd is. Echter is er altijd één organisatie eindverantwoordelijk. Hetzelfde geldt voor het afwerken van de checklists, het (de)briefen van personeel en het controleren van voertuigen.

(5) Verder zijn er bij zowel de humanitaire organisaties als de Nederlandse Defensie protocollen gevonden die geschreven zijn voor het geval dat er een incident plaatsvindt. Deze protocollen verschillen van inhoud doordat de Nederlandse Defensie meer materieel ter beschikking heeft en indien nodig geweld kan toepassen. Humanitaire organisaties hebben deze opties niet.

(6) Het trainen van personeel kent veel raakvlakken ondanks dat de Nederlandse Defensie dit op een veel grotere schaal toepast dan humanitaire organisaties. Volgens verschillende respondenten zouden de partijen hier in de toekomst elkaar meer in kunnen ondersteunen door het delen van ervaringen en het mogelijk combineren van trainingen.

(7) Bij de repressieve processen en de nazorg processen zijn er alleen samenwerkingsverbanden gevonden op het tactisch niveau. Hierbij wordt er sporadisch

samen opgetreden als een transportproces gecombineerd is. Deze afspraken worden op operationeel en tactisch niveau gemaakt en verschillen dus per transportproces.

(8) Aan deze huidige en mogelijke samenwerkingsverbanden zitten diverse voor en nadelen. De factoren waarop een samenwerking invloed (positief of negatief) kan hebben zijn humaniteit, neutraliteit, onpartijdigheid, onafhankelijkheid, veiligheid en duurzaamheid. Deze factoren vormen direct de kaders waarbinnen afweging gemaakt zullen moeten worden mocht er (meer) samenwerking plaatsvinden. Als deze afwegingen goed doordacht worden zal dit een positieve invloed hebben op de genoemde factoren en de professionalisering van samenwerking.

Deze factoren oefenen onderling invloed op elkaar uit. Een bepaalde samenwerking zal de veiligheid kunnen bevorderen terwijl het tegelijkertijd een negatief effect kan hebben op de onafhankelijkheid van een bepaalde organisatie. Meer samenwerking is dus op diverse onderwerpen mogelijk, echter zullen er veel overwegingen gemaakt moeten worden gezien het complexe werkveld en de relatie tussen humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie.

6. Aanbevelingen

De aanbevelingen die in dit hoofdstuk gedaan worden zijn opvolgend aan de beschreven conclusies en staan in direct verband met de gevonden resultaten. Om de haalbaarheid en bruikbaarheid te vergroten zijn de aanbevelingen uitvoerig besproken met de 'Safety Advisor' van het Centre for Safety and Development (zie bijlage H6). Naar aanleiding van dit gesprek zijn zowel de conclusies als de aanbevelingen aangescherpt.

De aanbevelingen zijn op dezelfde wijze genummerd als de conclusies zodat het duidelijk is op welke resultaten de aanbevelingen zijn gebaseerd. De conclusie 4 en 7 hebben niet tot een verdere aanbeveling geleid.

Aanbevolen wordt dat:

- (1) De Reliefbase samen met humanitaire organisaties en de Nederlandse Defensie investeert in kennisuitwisseling in de 'koude fase' op strategisch niveau. Daarbij kan er gekeken worden naar best practices en kunnen er onderling leerervaringen uitgewisseld worden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen plaatsvinden in samenwerking met de 'Common Effort Community'.
- (2) Er ingezet wordt op het ontwikkelen van een gezamenlijke wereldwijde database op het gebied van uitbesteding van transportprocessen. Via deze database kunnen diverse actoren informatie en ervaringen delen. Op deze manier kunnen humanitaire organisaties en militaire organisaties onafhankelijk van elkaar samenwerken en kan er structureel en efficiënt gecontroleerd worden of een transportbedrijf in een conflictgebied betrouwbaar en veilig is. Het opzetten van deze database vergt samenwerking tussen veel partijen en een financieel startkapitaal. Aanbevolen wordt dat deze ontwikkeling samen opgezet wordt met de 'Common Effort Community' en de 'Dutch Coalition for Humanitarian Innovation'
- (3) Samenwerking gestimuleerd wordt op het gebied van context analyses en risicoanalyses. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om de analyses te professionaliseren door middel van het delen van kennis over de werkwijze op strategisch niveau. Het mes snijdt hier aan twee kanten doordat humanitaire organisaties beter zijn in het analyseren van de context en de bijbehorende (f)actoren en de Nederlandse Defensie meer kennis in huis heeft als het gaat om het inschatten van risico's in conflictgebieden.
- (5) Er geen prioriteit wordt gegeven aan samenwerking bij de doorontwikkelingen van de protocollen. De gevonden protocollen verschillen te veel van elkaar vanwege de tegenstelling in doelen en middelen van beide organisaties.
- (6) Er ingezet wordt op het delen van ervaring door het opzetten van gezamenlijk trainingen. De Nederlandse Defensie heeft veel kennis in huis als het gaat om veiligheid in conflictgebieden. Daarentegen hebben humanitaire organisaties veel kennis als het gaat om werken in complexe conflictgebieden met diverse actoren. Hier zou wellicht een voordeel uit gehaald kunnen worden door gezamenlijk te trainen en (virtueel) te oefenen. Ook hierbij biedt de 'Common Effort Community' en de 'Dutch Coalition for Humanitarian Innovation' wellicht het juiste netwerk.

- (8) Er bij de verdere ontwikkeling van de Reliefbase rekening gehouden wordt met het feit dat humanitaire organisaties en Defensie geen perfect samenwerkingsverband vormen vanwege de in dit onderzoek benoemde nadelen en verschillen. De Reliefbase moet bij elke poging tot het versterken van de samenwerking tussen beide partijen rekening houden met het effect op de begrippen: humaniteit, neutraliteit, onpartijdigheid, onafhankelijkheid, veiligheid en duurzaamheid.

Bibliografie

- Aid Workers Security. (2016). *Aid Workers security Report (figures at a glance)*. Retrieved februari 21, 2017, from Aid Workers Security:
https://aidworkersecurity.org/sites/default/files/HO_AidWorkerSecPreview_1015_G.PDF_.pdf
- Artsen zonder Grenzen. (2014). *Security Framework Field version*. Amsterdam: MSF.
- Bessler, M., & Seki, K. (2006). *Civil-Military Relations in Armed Conflicts*. Ford Island: Center of Excellence in Disaster Management and Humanitarian Assistance.
- Brocades Zaalberg, d. (2007). *Towards a new concept for civil-military cooperation during stabilization*. Den Haag: TNO.
- CCV. (2017, 03 15). *De Veiligheidsketen*. Retrieved 04 24, 2017, from Centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid:
<https://www.raadsledenenveiligheid.nl/crisisbeheersing/de-veiligheidsketen>
- Commandant Land Warfare Centre. (2013). *IK 2-17 Troepenaanvoering*. Den Haag: Ministerie van Defensie.
- Cozzolino, A. (2012). *Humanitarian Logistics Cross-Sector Cooperation in Disaster Relief Management*. Springer.
- DCHI. (2017). *Our Ambition*. Retrieved februari 17, 2017, from Dutch Coalition For Humanitarian Innovation: <http://dchi.nl/>
- De afstudeer consultant. (2015). *Fieldresearch vs. Deskresearch*. Retrieved Maart 3, 2017, from De afstudeer consultant:
<http://deafstudeerconsultant.nl/afstudeertips/onderzoeksmethoden/fieldresearch-vs-deskresearch/>
- DG ECHO & UN-OCHA. (2007). *Civil-Military Coordination Officer Field Handbook*. Geneva: DG ECHO.
- ECHO. (2016). *Who we are*. Retrieved februari 17, 2017, from European Civil Protection and humanitarian Aid Operations: <http://ec.europa.eu/echo/>
- European Commission. (2017, 05 30). *Mobility and Transport*. Retrieved 05 30, 2017, from European Commission: https://ec.europa.eu/transport/modes/air/safety/air-ban_en
- Heaslip, G. E. (2013). *The logistical Challenges of Coordinating military and Civilian Agencies in hHumanitarian Operations*. Kildare: NUI Maynooth School of Business.
- Hogeschool van Amsterdam. (2015, 5 Januari). *Sneeuwballen*. Retrieved Maart 3, 2017, from STIP: https://stip.hva.nl/zoeken/zm_sneeuwballen.html
- Humanitarian Practice Network. (2010). *Good Practice Review, Operational security management in voilent environments*. London: Overseas Development Institute.

- HumanityX. (2016). *Who we are*. Retrieved februari 17, 2017, from HumanityX:
<http://www.humanityx.nl/about/>
- IJntema, P. (2010). *Het Tactisch besluitvormingsmodel*. Den Haag: Militaire Spectator.
- Insidedisaster. (2017). *A history of Humanitarianism*. Retrieved februari 21, 2017, from Inside Disaster: <http://insidedisaster.com/haiti/the-aid-industry/history-humanitarianism>
- Koninklijke Landmacht. (2010). *HB 2-501 Konvooi met escorte*. Soesterberg: Kenniscentrum Grondgebonden Manoeuvre.
- Koninklijke Landmacht. (2015). *Handboek Verplaatsingen*. Utrecht: Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek.
- Kullenberg, G. (2002). *Regional co-development and security: A comprehensive approach*. Elsevier.
- LogCluster. (2015, 08 10). *Civil-Military Coordination*. Retrieved 04 01, 2017, from Logcluster:
<http://dlca.logcluster.org/display/LOG/Humanitarian+Operational+Environment#HumanitarianOperationalEnvironment-Civil-MilitaryCoordination>
- LogCluster. (2015). *LogCluster*. Retrieved 04 11, 2017, from Transport:
<http://dlca.logcluster.org/display/LOG/Transport#Transport--RoadTransport>
- LogCluster. (2015, 07 23). *The LOG and the Humanitarian Supply Chain*. Retrieved 04 06, 2017, from LogCluster: <http://dlca.logcluster.org/display/LOG/Logistics>
- Longhurst, G. M. (2007). *The evolution of canadian civil-military cooperation*. Quebec: Canadian Military Journal.
- Mc Guire, G. (2015). *Handbook of Humanitarian Health Care Logistics*. Humanitarian Health Care Logistics.
- Ministerie van Defensie. (2012). *Joint Doctrine Publicatie 5, Commandovoering*. Den Haag: Ministerie van Defensie.
- Ministerie van Defensie. (2013). *Nederlandse Defensie Doctrine*. Den Haag: Defensiestaf.
- Ministerie van Defensie. (2016). *Over Defensie*. Retrieved februari 17, 2017, from Defensie:
<https://www.defensie.nl/overdefensie>
- Ministerie van Defensie. (z.d.). *Joint Doctrine Publicatie 5, Commandovoering*. Den Haag: Ministerie van Defensie.
- NATO. (2012). *ATP- 76 Convoy Operations*. NATO Standardization Agency.
- Oost, H., & Markenhof, A. (2002). *Een onderzoek voorbereiden*. Baarn: HB uitgevers.
- Rehse, P. (2004). *CIMIC: Concepts, Definitions and Practices*. Hamburg: University of Hamburg (IFSH).

- Rietjens, J. H. (2006). *Civil-Military Cooperation in response to a Complex emergency*. Enschede: University of Twente.
- Rijksuniversiteit Groningen. (2016, 09 02). *Literatuur zoeken: Hoe doe je dat?* Retrieved maart 22, 2017, from Education: http://www.rug.nl/education/scholierenacademie/studieondersteuning/profielwerkstuk/alfasteunpunt/writing/literatuur-zoeken_-hoe-doe-je-dat_
- Rode Kruis. (2016, september 20). *Circa 20 doden bij bombardement hulpkonvooi Syrië*. Retrieved februari 17, 2017, from Rode Kruis: <http://www.rodekruis.nl/actueel/nieuws/hulpkonvooi-syrie-gebombardeerd>
- Rode Kruis. (2016). *Over het Rode Kruis*. Retrieved februari 17, 2017, from Rode Kruis: <http://www.rodekruis.nl/dit-zijn-we>
- Rode Kruis. (2017, februari 8). *Hulpverleners Rode Kruis gedood in Afghanistan*. Retrieved februari 15, 2017, from Rode Kruis: <http://www.rodekruis.nl/actueel/nieuws/hulpverleners-rode-kruis-gedood-in-afghanistan>
- Schreuder Peters, D. P. (2012). *Methoden & technieken van onderzoek*. Den Haag: Sdu Uitgevers bv.
- Stol, W., Tielenburg, C., Rodenhuis, W., Kolthoff, E., van Duin, M., & Veenstra, S. (2016). *Basisboek integrale Veiligheid*. Amsterdam: Boom.
- Swaen, B. (2014, september 19). *Validiteit in je scriptie*. Retrieved 01 06, 2017, from Scribbr: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-van-scriptieonderzoek/>
- Tatham, P., & Christopher, M. (2014). *Humanitarian logistics*. London: Kogan Page Limited.
- The Joint Doctrine & Concepts Centre. (2003). *Civil-Military Co-operation*. Shrivenham: Ministry of Defence(UK).
- Thomas, A. S., & Kopczak, L. R. (2005). *From Logistics to Supply chain management; The path forward in the humanitarian sector*. Fritz Insitute.
- Timmermans, F., Hennis-Plasschaert, J., Ploumen, L., & Opstelten, I. (2013). *Artikel 100-brief MINUSMA*. Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Ministerie van Defensie.
- Twente Safety and Security. (2016). *Over ons*. Retrieved februari 20, 2017, from Twente Safety and Security: <http://www.twentesafetycampus.nl/nl/over-ons/>
- Twente Safety Campus. (2016). *Over Ons*. Retrieved februari 20, 2017, from Twente Safety Campus: <http://www.twentesafetycampus.nl/nl/over-ons/>
- UN Department of Safety and Security. (2017). Basic security in the field training. *Module 3, On the Move*. UN.
- UNHCR. (2016). *Wat we doen*. Retrieved februari 20, 2017, from UNHCR, De VN-Vluchtelingenorganisatie: <http://www.unhcr.org/nl/wat-we-doen/>

- Universiteit Twente. (2016). *Business & Innovatie*. Retrieved februari 20, 2017, from University of Twente: <https://www.utwente.nl/business/>
- UN-OCHA. (2001). *Use of Military or Armed Escorts for Humanitarian Convoys*. UN.
- UN-OCHA. (2003). *Guidelines on the use of military and civil defence assets to support united nations humanitarian activities in complex emergencies*. Genève: UN-OCHA.
- UN-OCHA. (2012). *OCHA on Message: Humanitarian principles*. Genève: UN-OCHA.
- van de Venn, M. (2012). *Verbetering van een Training 'Militaire Besluitvorming'*. Open Universiteit Nederland.
- van der Molen, I., & Heijnen, A. (2017, 02 16). Reliefbase; A Joint Innovation Center. *Strategic and operational plan 2017-2018*. Enschede, Overijssel, Nederland: -.
- van der Molen, I., & Heijnen, A. (2017, 02 16). Smart Base; A Joint Innovation Center. *Strategic and operational plan 2017-2018*. Enschede, Overijssel, Nederland: -.
- van Thiel, S. (2007). *Bestuurskundig onderzoek*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek?* Middelburg: Boom onderwijs.
- Wieloch, R. (2003). *The humanitarian use of the military*. Oxford: Forced Migration Review, University of Oxford.
- World Health Organization. (2001). *Humanitarian Supply Management and Logistics in the Health Sector*. Washington: World Health Organization.

Bijlages

Bijlage A: Essay Risico's en Neutraliteit

HP LIBERAL ARTS & SCIENCES GLOBAL CITIZENSHIP

Humanitaire hulpverlening

Neutraliteit in conflictgebieden, het beste
middel tegen risico's?!

*Mary Robinson, the former High Commissioner for
Human Rights,:*

*'It seems like some barrier has been broken and
anyone can be regarded as a target, even those bringing
food to the hungry and medical care to the wounded'*

(UNBSF, 2017)

Berendsen, Joep
16-2-2017

Het belang van neutraliteit

Neutraal zijn in het conflict, dat is het belangrijkste wat een hulpverlener kan doen voor zijn/haar eigen veiligheid maar ook voor die van de slachtoffers. Waarom is deze neutraliteit zo belangrijk en waarom is dit zo moeilijk te realiseren in conflictgebieden? Komt dit door de aard van de organisaties of misschien wel door de aard waarop conflicten tot stand komen? Is het redelijk om totale neutraliteit te verwachten? En wat zijn hier de voor en nadelen van? Deze en meer vragen zullen in onderstaande tekst beantwoord worden.

In theorie is het verlenen van humanitaire hulp –het helpen van mensen in nood- een taak die moreel geen tegenstanders kent. Helaas is dit in de praktijk niet altijd het geval en brengt humanitaire hulpverlening brengt veel risico's mee voor de hulpverleners zelf. Ten eerste moeten de hulpverleners vaak onder moeilijk omstandigheden in conflict gebieden slachtoffers van een andere cultuur helpen. Deze hulpverlening wordt vaak bemoeilijkt door een taalbarrière die weggenomen moet worden door middel van het inzetten van nog meer hulpverleners (bijv. Translators without borders). Tevens kan humanitaire hulp door inheemse bevolking gezien worden als een poging tot het verstoren van de cultuur of het opdringen van een andere cultuur. Deze angst van lokale bevolking zorgt vaak voor opstandigheid en wantrouwen.

Deze bovenstaande problemen worden vaak vergroot of doordat humanitaire hulpverleners niet als neutraal in het conflict gezien worden. Yves Daccord (directeur-generaal van het internationale rode kruis) zegt dat het rode kruis een 'radicaal neutrale' organisatie is en dat zij in alle conflicten met alle partijen om de tafel willen. In het huidige conflict in Syrië heeft het Rode Kruis/Rode halve maan meerdere malen geprobeerd om met ISIS een band op te bouwen zodat ook slachtoffers in het grondgebied van ISIS humanitaire hulp kunnen ontvangen. Volgens Daccord wordt het voor hulpverleningsorganisaties steeds belangrijker om contact te maken met groeperingen zoals ISIS om een ieder van hulpgoederen te kunnen voorzien (NOS, 2015).

Het is voor hulpverleners een bijna onmogelijke taak om neutraal in het conflict te blijven. Een bekend voorbeeld hiervan is de rol van het 'International Committee of the red cross' tijdens de Tweede Wereldoorlog, zij wisten van het gebruik van de gaskamers maar besloten deze informatie niet te delen omdat zij hun neutrale rol in de oorlog niet wilde opgeven. Ze stonden destijds voor de morele keuze om hun neutraliteit op het spel te zetten om de mensenlevens te beschermen. Deze moeilijke keuze is met de beste intenties genomen echter hebben later hun spijt betuigd. (Insidedisaster, 2017)

Om te weten of deze neutraliteit zo belangrijk is moet het eerst duidelijk zijn hoe groot het probleem is.

De hulpverlener wordt een slachtoffer

logistieke Humanitaire hulpverleners worden vaak slachtoffer van geweld in conflictgebieden. Dit geweld kan intentioneel gericht zijn op de organisaties maar het kan ook zo zijn dat ze onbedoeld slachtoffer worden van het bestaande geweld in een conflict gebied. Het aantal slachtoffers is volgens de organisatie 'Aid Worker Security' in de periode

2010 tot 2015 vrij constant gebleven met een zichtbare uitschieter in 2013. Zie figuur 1.

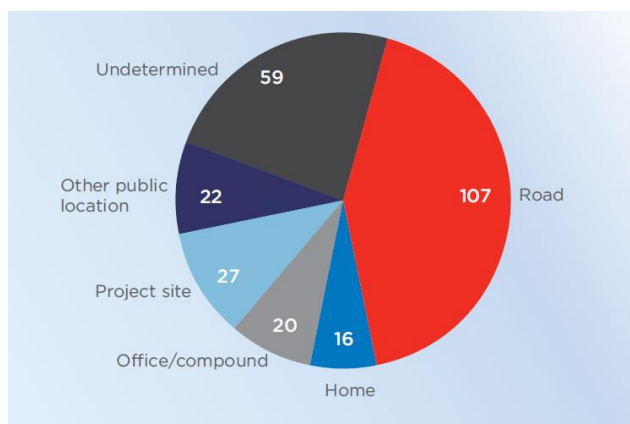

Figuur 1: Humanitaire hulpverleners aantal incidenten en slachtoffers (Aid Workers Security, 2016)

Zoals in de aanleiding geschetst is lopen humanitaire hulpverleners grote risico's tijdens het verplaatsen van A naar B. Deze verplaatsing zorgt voor een blootstelling aan diverse risico's aangezien er geen bescherming meer is van omheiningen en checkpoints. De humanitaire hulpverleners zijn hierdoor zichtbaar, observeerbaar en kwetsbaar. Dit maakt ze een makkelijk doelwit voor opportunistische aanvallen door derden en voor aan het conflict gelieerd geweld zoals rellen, vuurgevechten en bombardementen.

Transport vindt plaats om twee redenen, ten eerste omdat goederen vervoerd moeten worden van opslagplaatsen naar de diverse locaties waar de hulpgoederen nodig zijn. Ten tweede omdat hulpverleners zichzelf verplaatsen van de basis (overnachtingsplaats) naar de project gebieden. Dit betekent dat humanitaire hulpverleners zichzelf en materieel dagelijks moeten verplaatsen. Tijdens dit onderzoek wordt er specifiek gekeken naar de verplaatsing van goederen. Hier is voor gekozen omdat deze processen vaak gestructureerde zijn en plaatsvinden op grotere schaal. Er wordt dus niet gekeken naar de processen en protocollen van verplaatsing van individuen.

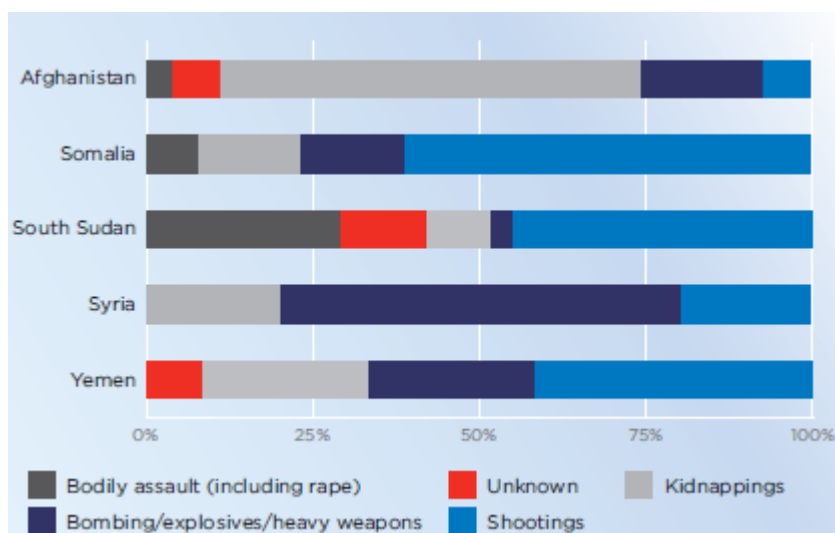
De goederen en dus de begeleidende hulpverleners kunnen in theorie gezien worden als een bewegend object, dit maakt het lastig om te zorgen voor kwalitatief goede bescherming. Het is voor organisaties en overheden bijna onmogelijk om deze routes te beveiligen vanwege de omvang. Deze factoren zorgen ervoor dat de meeste aanvallen die gericht zijn tegen humanitaire organisaties plaatsvinden op de weg. In figuur 2 zijn de locaties van de incidenten te zien die hebben plaatsgevonden in 2013.

Figuur 2: Locaties van incidenten in 2013² (Aid Worker Security, 2014)

Figuur 2 geeft een goede verhouding weer van hoeveelheid incidenten die plaatsvind tijdens verplaatsing van A naar B. Deze verhouding is volgens de literatuur in de afgelopen jaren procentueel niet veel veranderd. Dit was in 2013 namelijk 43% en in 2015 37%. Het grootste deel van deze incidenten zijn in 2015 te verdelen over een vijftal landen namelijk Zuid-Sudan, Syrië, Yemen, Somalië en Afghanistan (Aid Worker Security, 2017).

De humanitaire hulpverleners worden blootgesteld aan diverse risico's waarvan de belangrijkste wordt gedefinieerd als een 'ambush'. In de huidige literatuur wordt met een ambush bedoeld dat een konvooi door middel van een gewapende aanval tot stoppen gedwongen wordt. Ander risico's die humanitaire hulpverleners lopen zijn kidnappings, bombardementen, explosieven, vuurgevechten en mishandeling. Zie figuur 3 voor de verdeling van het soort incidenten dat in 2015 heeft plaatsgevonden.

Figuur 3: Soorten incidenten in 2015 (Aid Workers Security, 2016)

² Het totaal aantal incidenten/aanvallen is in deze tabel niet compleet vanwege ongeregistreerde incidenten. Door deze registratiemoeilijkheden zijn de cijfers van figuur 1 en 2 met betrekking tot hetzelfde jaartal niet gelijk.

De oplossing?!

Bovenstaande cijfers geven aan dat er behoefte is aan handvatten om de risico's voor humanitaire hulpverleners in conflictgebieden te verkleinen. Deze handvatten zijn in de vorm van vier basis principes gegeven door de organisatie 'United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs' (OCHA). De OCHA heeft deze basis principes ofwel de 'Humanitarian Principles' opgesteld als kader voor humanitaire organisaties om in te werken (UN-OCHA, 2012). Dit kader is afgeleid van de 'Core principle' van de 'International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies' (IFRC). Echter is het kader van het IFRC te specifiek gericht op de interne organisatie, vandaar dat OCHA de richtlijnen heeft aangepast. Hieruit is het volgende kader gekomen, zie figuur 5.

Humanity	Neutrality	Impartiality	Independence
Human suffering must be addressed wherever it is found. The purpose of humanitarian action is to protect life and health and ensure respect for human beings.	Humanitarian actors must not take sides in hostilities or engage in controversies of a political, racial, religious or ideological nature.	Humanitarian action must be carried out on the basis of need alone, giving priority to the most urgent cases of distress and making no distinctions on the basis of nationality, race, gender, religious belief, class or political opinions.	Humanitarian action must be autonomous from the political, economic, military or other objectives that any actor may hold with regard to areas where humanitarian action is being implemented.

Figuur 5: Humanitarian Principles (UN-OCHA, 2012)

Van deze basis principes wordt neutraliteit vaak als belangrijkste beschouwd aangezien de andere principes hun basis in neutraliteit vinden. Zo moet menselijk lijden overall aangepakt worden (humaniteit) ongeacht hun nationaliteit, gender, geloof of politieke voorkeur (onpartijdigheid) en moet dit los staan van andere politieke, economische of militaire belangen (onafhankelijkheid).

Kortom humanitaire organisaties moeten ervoor zorgen dat ze neutraal in elk conflict zijn en dit naar alle partijen uitdragen om zo de veiligheid van hun medewerkers te vergroten.

Echter brengt dit streven naar de utopie 'totale neutraliteit' een groot nadeel met zich mee. Dit streven isoleert namelijk de humanitaire organisaties en maakt ze blind voor potentiële kansen. Een voorbeeld hiervan die erg relevant is in de huidige conflictgebieden is samenwerking met militaire partijen. Vanwege de vier 'humanitarian principles' wordt dit zo veelal afgehouden echter is het in complexe conflicten ook zeker nodig. Ondanks dat een samenwerking tussen humanitaire organisaties en militaire partijen potentieel nadelig kan zijn voor humanitaire organisaties eist de huidige situatie deze samenwerking steeds vaker. Humanitaire organisaties zijn steeds meer afhankelijk van militaire inzet om de veiligheid van goederen en personeel te garanderen en om bij bepaalde groepen in nood te kunnen komen (Bessler & Seki, 2006).

Een balans vinden in de neutraliteit kan tevens voordelen voor militaire partijen met zich mee brengen. Met behulp van (lokale) humanitaire organisaties kunnen militaire

organisaties namelijk beter rekening houden met sociale, politieke, culturele, religieuze, economische, ecologische en humanitaire factoren (The Joint Doctrine & Concepts Centre, 2003).

Het is voor humanitaire organisaties dus van groot belang om een zichtbare ruimte te creëren tussen de eigen organisatie en militaire organisaties. Dit wordt ook wel een de 'Humanitarian Space' genoemd. Om deze ruimte te bewaren is het van belang om een duidelijk verschil aan te geven tussen de rollen en functies van humanitaire actoren en militaire actoren. Echter wil dit niet zeggen dat er geen samenwerking nodig is, het is alleen van cruciaal belang dat er een bepaalde afstand is en dat de kaders en randvoorwaarden voor alle partijen duidelijk zijn. Op deze manier behouden organisaties hun 'humanitarian distance' (Bessler & Seki, 2006).

Neutraliteit is geen einddoel

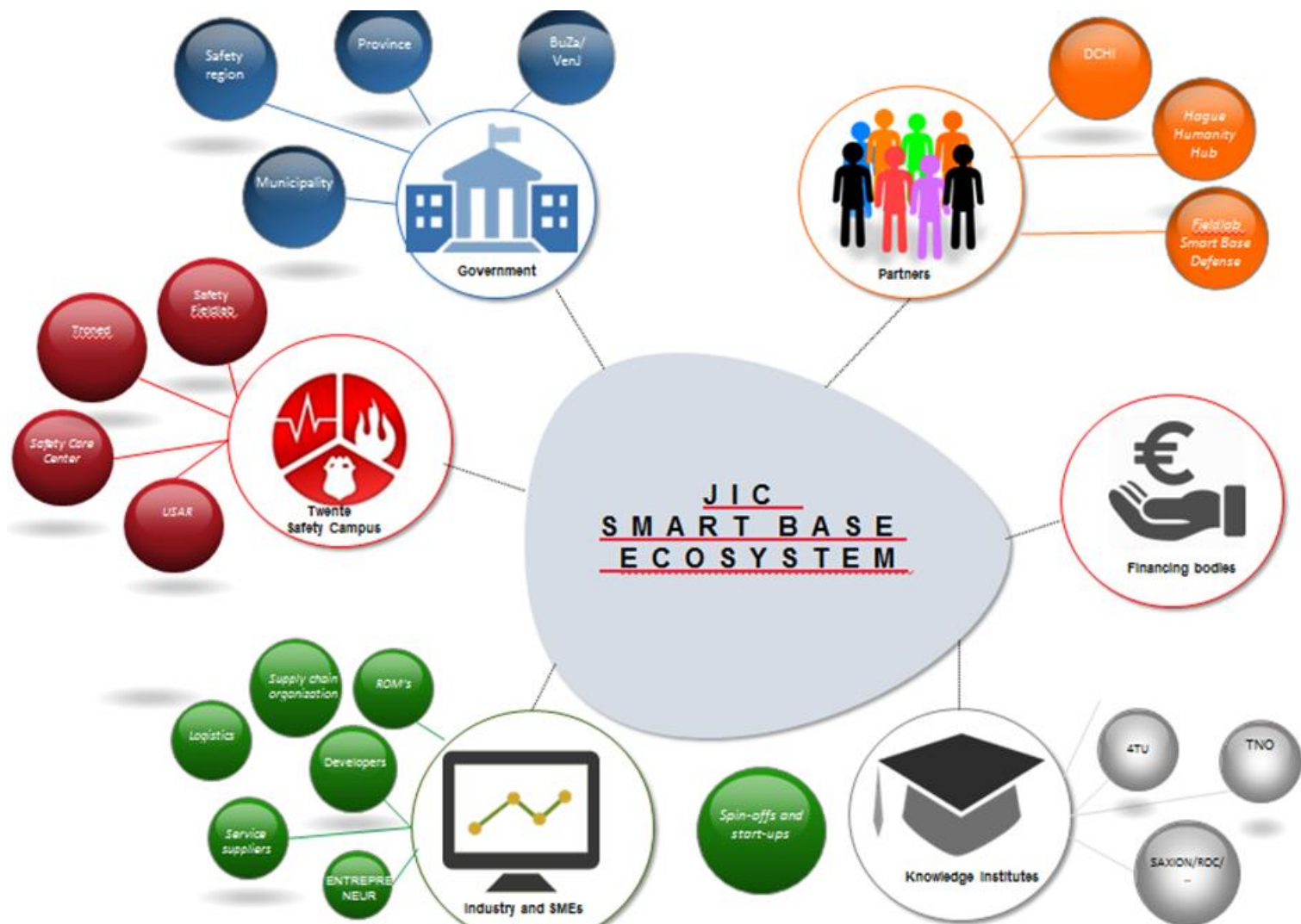
De 'humanitarian principles' zijn erg belangrijk voor humanitaire organisaties maar deze blokkeren ook de weg naar misschien wel essentiële samenwerkingsverbanden. Het is hierdoor dan ook van groot belang dat organisaties zich niet vastpinnen op deze principes en deze gaan zien als het ultieme doel naar veiligere hulpverlening. Deze 'humanitarian principles' zouden gezien moeten worden als kader om in te samen te werken met diverse partijen in complexe conflictgebieden. Daarom is het voor alle humanitaire organisaties van belang zich te realiseren dat neutraliteit belangrijk is maar niet de enige of de beste oplossing voor de risico's die hun hulpverleners lopen.

Bibliografie

- Aid Worker Security. (2014). *Unsafe passage: Road attacks and their impact on humanitarian operations*. Retrieved 4 3, 2017, from Aid Worker Security: https://aidworkersecurity.org/sites/default/files/HO_AidWorkerSecPreview_1015_G.PDF_.pdf
- Aid Worker Security. (2017). *Aid worker Security Database*. Retrieved april 3, 2017, from Aid Worker Security: <https://aidworkersecurity.org/incidents>
- Aid Workers Security. (2016). *Aid Workers security Report (figures at a glance)*. Retrieved februari 21, 2017, from Aid Workers Security: https://aidworkersecurity.org/sites/default/files/HO_AidWorkerSecPreview_1015_G.PDF_.pdf
- Bessler, M., & Seki, K. (2006). *Civil-Military Relations in Armed Conflicts*. Ford Island: Center of Excellence in Disaster Management and Humanitarian Assistance.
- Insidedisaster. (2017). *A history of Humanitarianism*. Retrieved februari 21, 2017, from Inside Disaster: <http://insidedisaster.com/haiti/the-aid-industry/history-humanitarianism>
- NOS. (2015, 12 07). *Rode Kruis zoekt contact met IS*. Retrieved 02 05, 2017, from NOS Nieuws: <http://nos.nl/artikel/2073734-rode-kruis-zoekt-contact-met-is.html>
- Rode Kruis. (2016, september 20). *Circa 20 doden bij bombardement hulpkonvooi Syrië*. Retrieved februari 17, 2017, from Rode Kruis: <http://www.rodekruis.nl/actueel/nieuws/hulpkonvooi-syrie-gebombardeerd>
- Rode Kruis. (2017, februari 8). *Hulpverleners Rode Kruis gedood in Afghanistan*. Retrieved februari 15, 2017, from Rode Kruis: <http://www.rodekruis.nl/actueel/nieuws/hulpverleners-rode-kruis-gedood-in-afghanistan>
- The Joint Doctrine & Concepts Centre. (2003). *Civil-Military Co-operation*. Shrivenham: Ministry of Defence(UK).
- UNBSF. (2017). *Module 2. Basic Security in th Field*.
- UN-OCHA. (2012). *OCHA on Message: Humanitarian principles*. Genève: UN-OCHA.

Bijlage B: Ecosysteem Reliefbase

Tijdens uitvoer van dit onderzoek is de naam veranderd van 'JIC smart base' naar 'Reliefbase'

(van der Molen & Heijnen, 2017)

Bijlage C: Inventarisatie stakeholders

Organisatie	Relevantie + website link.
Dutch Coalition for Humanitarian Innovation	Ontwikkelen van innovatieve oplossingen op het gebied van humanitaire hulpverlening. Link (DCHI, 2017)
Defensie	Het ministerie van Defensie ondersteunt bij en verleent humanitaire hulpverlening in ramp- en crisis gebieden. Zo draagt Defensie bij aan vrede, vrijheid en veiligheid in de wereld. Link (Ministerie van Defensie, 2016)
European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations	Het directoraat-generaal voor 'European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations' verleent humanitaire noodhulp aan slachtoffers in ramp- en crisis gebieden. Link (ECHO, 2016)
Common Effort Community	Samenwerkingsverband tussen het Duitse en Nederlandse leger. Hebben als doel het versterken van (civiel-)militaire samenwerking. Zetten oefeningen op, delen ervaringen en testen nieuwe innovaties. Link (Common Effort Community, 2016)
The Hague Humanity Hub AND HumanityX	Een samenwerkingsverband dat innovatieve oplossingen voor humanitaire vraagstukken wil ontwikkelen, waarbij gebruik wordt gemaakt van openbaar toegankelijke data. HumanityX is de innovatiemotor van The Hague Humanity Hub. Link (HumanityX, 2016)
Twente Safety and Security	TSS is een programma bureau van de Veiligheidsregio Twente dat werkt aan innovatie in veiligheid. Zij zijn een netwerk organisatie dat door middel van het bij elkaar brengen van bedrijven, onderwijs en overheid innovatie op het gebied van veiligheid probeert te stimuleren. Link (Twente Safety and Security, 2016)
Twente Safety Campus	De TSC is een ontmoetingsplek voor innovatie en ontwikkeling van veiligheid. Brandweer, politie, hulpdiensten(GHOR), onderwijs en bedrijfsleven werken hier samen met partners als Tactus, Veilig Verkeer Nederland TNO en RIVM. Tevens trainen hier teams uit verschillende Europese landen voor grootschalige rampen. In samenwerking met Saxion Hogescholen en Universiteit Twente ontwikkelen ze nieuwe innovatieve concepten. Link (Twente Safety Campus, 2016)
UNHCR (UN Refugee agency)	Het UNHCR biedt noodhulp en structurele hulp aan vluchtelingen die vanwege welke reden dan ook hun woonplaats hebben moeten verlaten. Zij zorgen voor schoon drinkwater, voedsel, medische zorg, onderdak en andere noodzakelijke goederen. Link (UNHCR, 2016)

Bijlage D: Humanitarian Supply chain

(LogCluster, 2015)

Bijlage E: Literatuur onderzoek, schematische weergave

Resultaten (Schematische weergave)

In deze schematische weergave van het literatuuronderzoek zijn de gevonden resultaten gestructureerd aan de hand van de verschillende onderzoeksvragen. In de diverse literatuurstukken zijn de belangrijke teksten op de aangegeven pagina's gemarkeerd.

Om te zorgen voor een gestructureerde uitvoering is er gekozen voor het volgende stappenplan:

1. Formulering van de probleemstelling
2. Bepalen zoektermen (Trechter methode & Trefwoord methode)
3. Kiezen van informatiebronnen
4. Zoeken van informatie (Sneeuwbal methode)
5. Selecteren
6. Verwerken

(De afstudeer consultant, 2015)

'Welke benaderingen zijn er in de wetenschappelijke literatuur met betrekking tot samenwerking in de veiligheidsprocessen en protocollen tussen humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport van goederen in conflictgebieden?'

Bron	Onderwerp	Pagina
<i>P Civil- Military Cooperation in complex emergency</i>	<i>Samenwerking en belemmerende factoren.</i>	185 tot 195
<i>O GH_HUMLOG_CIMIC_Challenges</i>	<i>Uitdagingen in samenwerking</i>	26 en verder
<i>C Handbook of humanitarian healthcare logistics</i>	<i>Risk factors intentional violence</i>	191
<i>R Risk in humanitarian action: Towards a common approach</i>	<i>Conclusie en aanbeveling</i>	6
<i>S The humanitarian use of the military</i>	<i>Mogelijkheden en belemmeringen</i>	Gehele document
<i>P Civil military cooperation</i>	<i>Cultuur verschillen in organisaties</i>	29
<i>P Civil military cooperation</i>	<i>Soort partnerschap CIMIC ad-hoc</i>	190
<i>P Civil military cooperation</i>	<i>De verschillende doelen van samenwerking</i>	189

ZC I GoodPracticeReview Operational security management in violent environments	<i>Risk assessment in conflict gebieden. Het belang ervan</i>	27
U Understanding Humanitarian supply chains	<i>Toekomstige uitdagingen humanitaire logistiek</i>	5
U Understanding Humanitarian supply chains	<i>5 strategieën voor professionelere logistiek in ramp/conflictgebieden.</i>	7
ZG The evolution of Canadian CIMIC	<i>Aanbevelingen verbeteren CIMIC</i>	63
ZH CIMIC concepts, defenitions and practices	<i>Perspectieven op samenwerkingen en ontwikkelingen</i>	11
Towards a new concept for civil-military cooperation during stabilization operations	<i>Verandering van militaire eindoelen en invloed</i>	49

‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteren humanitaire organisaties met betrekking tot transport van goederen in conflict gebieden?’

Bron	Onderwerp	Paginnummer
D Civil military coordination	<i>Humanitarian perspective on transport</i>	32
D Civil military coordination	<i>Security from the humanitarian perspective</i>	47
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	<i>Risk management approaches</i>	189
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	<i>Security coordinator responsibilities</i>	225 226
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	<i>Preventive measures against conflict related risk (general)</i>	242
I GPR 8 revised safety	<i>Principes en aanpak van</i>	7, 55, 83

	<i>security in conflictgebieden</i>	
M Konvooi	<i>Regels en training rijden in een konvooi</i>	<i>Gehele document</i>
Q Humanitarian supply handbook	<i>Konvooi rijden, standaard regels en processen</i>	<i>122, 123, 124</i>
Q Humanitarian supply handbook	<i>Soorten transport en de kenmerken</i>	<i>109</i>
Y Risk management in humanitarian procurement and supplychain	<i>Risico analyse model</i>	<i>304</i>

‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteert Defensie met betrekking tot transport van goederen in conflictgebieden?’

Bron	Onderwerp	Paginanummer
D Civil military coordination	<i>Military perspective on transport</i>	<i>30</i>
D Civil military coordination	<i>Security from the military perspective</i>	<i>45</i>
K Joint Doctrine publicatie Commandovoering	<i>Logistiek J4DOPS</i>	<i>75</i>
K joint doctrine publicatie commandovoering	<i>Militaire besluitvorming</i>	<i>94</i>
Z ATP-76 Convoy Ops	<i>Analyse en konvooi planning</i>	<i>2-2</i>
Z ATP-76 Convoy Ops	<i>Konvooi Training</i>	<i>3-6</i>
Z ATP-76 Convoy Ops	<i>Checklist/inspection voor vertrek + Repressie maatregelen</i>	<i>ANNEX B,C, D</i>
Z ATP-76 Convoy Ops	<i>Safety, training en regels</i>	<i>ANNEX E</i>
ZA HB Verplaatsingen	<i>Verplaatsingsketen</i>	<i>1-8</i>
ZA HB Verplaatsingen	<i>Veiligheidshandelingen tijdens het rijden van een konvooi</i>	<i>2-34</i>

ZA HB Verplaatsingen	<i>OATDOEM analyse proces</i>	2-43
ZB HB 2-501 Konvooi met escorte	<i>Elementen van konvooi escorte</i>	02-1
ZB HB 2-501 Konvooi met escorte	<i>Procedures konvooi rijden</i>	04-8
ZD IK 2-17	<i>Analyse TDOEM</i>	2,3
ZD IK 2-17	<i>W5H model Voorbereiding transport</i>	6

‘Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de processen en protocollen van de humanitaire organisaties én Defensie en in welke mate wordt hierin al samengewerkt?’

Bron	Onderwerp	Paginanummer
J Guidelines on armed escorts	<i>Samenwerking dmv armed escorts</i>	6
J Guidelines on armed escorts	<i>UN Samenwerkingen en taken</i>	7
N MCDA guidelines	<i>Wanneer CIMIC mogelijk is</i>	10, 11
W Logistics and Supply Chain management	Actoren in het humanitaire logistieke proces	13 (fig. 2.4)
X Logistics cluster CivMil Presentation	Verschil in doel achter transport	7
X Logistics cluster CivMil Presentation	WFP huidige samenwerkings verbanden met Militaire organisaties	8
ZB HB 2-501 Konvooi met escorte	Mogelijkheden tot samenwerking in drills en trainingen	04-19
ZC I GoodPracticeReview Operational security management in violent environments	Overdragen van risico's en verantwoordelijkheden door middel van uitbesteding	21
ZC I GoodPracticeReview Operational security	Risico analyse, context analyse, actor analyse, Doel	27, 29,32 ,35

management in violent environments	analyse	
ZC I GoodPracticeReview Operational security management in violent environments	Safety transport, security on the road	167
M Konvooi	Regels en training rijden in een konvooi mbt militairen	Gehele document
K Joint Doctrine publicatie Commandovoering	Strategisch, tactisch, operationeel	19
D Civil military coordination	Security form the military perspective	45
K joint doctrine publicatie commandovoering	Verschillende factoren en actoren	22
K joint doctrine publicatie commandovoering	Drie pijlers van commando voering, Effect gerichte benadering	36

‘Wat zijn de voor- en nadelen van (het vergroten van de) samenwerking en wat zijn de kaders en randvoorwaarden om dit eventueel mogelijk te maken?’

Bron	Onderwerp	Paginanummer
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Humanitaire assistentie, Blurring Lines	197, 199
E CDS aanwijzing A343	Incidentele steun aan derden	Gehele document
F Civil- military co-operation	Humanitarian principles EN 12 key principles guiding	2A-3 EN 3-2
G Civil military guidelines and references for complex emergencies	Tabel, overzicht wanneer samenwerking mogelijk is en wanneer niet.	24
H Civil military relations	Un- related guidelines	4 (BOX2)
J Guidelines on armed escorts	Algemene regels gebruik van militaire escortes	10
L H DPKO civil military coordination policy	Principes en overwegingen voor samenwerking	3

N MCDA guidelines	<i>Kern principes humanitaire organisaties</i>	8,9
O GH Humlog CIMIC	<i>Voor en nadelen CIMIC</i>	9,
O GH Humlog CIMIC	<i>Kaders CIMIC samenwerking</i>	24
S The humanitarian use of the military	<i>Advies; militaire rol in humanitaire hulpverlening. Advies inwinning bij NGO's</i>	2 (gemarkeerd)
S The humanitarian use of the military	<i>Ontkenning van NGO's kan gevaarlijk zijn en out of date</i>	3 (gemarkeerd)
T The use of military and defence	<i>Principles and concepts</i>	8
T The use of military and defence	<i>Principles and concepts (heel fijnmazig, benoemen maar niet gebruiken.</i>	9 t/m 21
U Understanding Humanitarian supply chains	<i>VOORBEELD HOE AANBEVELINGEN de CONCLUSIES RAKEN. Zelfde opzet gebruiken</i>	8 Tabel 1
U Understanding Humanitarian supply chains	<i>Advies: investeer in training en communicatie, flexibele technologische oplossingen</i>	11,12
X Logistics cluster CivMil Presentation	<i>Uitdagingen samenwerking</i>	11
X Logistics cluster CivMil Presentation	<i>Samenwerkings mogelijkheden verschillen in Missie en hulp</i>	13

Verder belangrijk:

Bron	Inhoud	Pagina
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Risico's voor logistieke proces	182
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Kenmerken van landen in conflict	200

C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Aantal geweldplegingen tegen humanitaire hulpverleners	212
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Stoppen hulpverlening vanwege gevaar	222
I GRP 8 Reviews safety	Diverse risico's beschreven	165
N mcda guidelines English	Omschrijving definities	3
V Logistics under pressure UNICEF	Conflict gebieden moeite met transport	21
R Risk in humanitarian action	Risico's en de oorzaken	6
ZA HB Verplaatsingen	Waarom wegvervoer ondanks alle risico's	3-5
C Handbook of humanitarian healthcare logistics	Supply chain, schematische weergave	266
H Civil military relations	De noodzaak van het opnieuw indelen van samenwerkingen.	1
N MCDA guidelines	Termen en definities	3,4,5
T The use of military and civil defence assets to support UN	Termen en definities	3,4,
W Humanitarian Logistics and Supply Chain Management	Hulpverleningscategorieën	7 (fig. 2.1)

Bijlage F: Onderzoeksopzet

Onderzoeksopzet

Onderzoek naar samenwerkingsmogelijkheden tussen humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van veiligheidsprocessen en -protocollen voor transport van goederen in conflictgebieden.

Doel:

Mogelijkheden onderzoeken tot wederzijdse versterking en het blootleggen van eventuele kaders en randvoorwaarden.

Algemene informatie:

Opdrachtgevers: Universiteit Twente & Veiligheidsregio Twente

Naam afstudeerder: Joep Berendsen

<https://www.linkedin.com/in/joep-berendsen-86355b80/>

Opleidingsinstituut: Hogeschool Saxion

Opleiding: Integrale veiligheidskunde

Studentnummer: 357703

Praktijkcoach: Irna van der Molen

Eerste lezer: Jeroen Neuvel

Enschede, 2017

Hoofdvraag:

In hoeverre bieden de veiligheidsprocessen en –protocollen van transport van goederen in conflictgebieden aanknopingspunten voor samenwerking tussen humanitaire organisaties én Defensie en wat zijn, voor beide partijen, de randvoorwaarden voor een eventuele samenwerking?

Onderzoeksvragen:

1. *‘Welke benaderingen zijn er in de wetenschappelijke literatuur met betrekking tot samenwerking in de veiligheidsprocessen en protocollen tussen humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport van goederen in conflictgebieden?’*
2. *‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteren humanitaire organisaties met betrekking tot transport van goederen in conflict gebieden?’*
3. *‘Welke veiligheidsprocessen en -protocollen hanteert Defensie met betrekking tot transport van goederen in conflictgebieden?’*
4. *‘Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de processen en protocollen van de humanitaire organisaties én Defensie en in welke mate wordt hierin al samengewerkt?’*
5. *‘Wat zijn de voor- en nadelen van (het vergroten van de) samenwerking en wat zijn de kaders en randvoorwaarden om dit eventueel mogelijk te maken?’*

Doelstelling:

Inzicht krijgen in de verschillen en overeenkomsten in de veiligheidsprocessen en -protocollen van humanitaire organisaties én Defensie op het gebied van transport in conflictgebieden. Het blootleggen van samenwerkingskansen en het formuleren van randvoorwaarden en kaders die hieraan gesteld worden. Het doel hiervan is een mogelijke bijdrage leveren aan het vergroten van de veiligheid, toekomstbestendigheid, professionalisering en de mate van innovatie.

Afbakening en onderzoeksontwerp:

De verkenning van wetenschappelijke literatuur (vraag 1) kan ertoe leiden dat de sub-vragen nog verder afgebakend zullen worden om tot een concreet advies te kunnen komen. In het plan van aanpak zal per onderzoeksvraag beschreven worden welke dataverzamelmethodes er gebruikt worden. Voorbeelden van deze methodes zijn; literatuur onderzoek, onderzoek naar richtlijnen en kaders, interviews, bijeenkomsten en analyses van documenten en trainingen.

Het onderzoeksontwerp is samengevat in de figuur hieronder.

Samenwerking voor een veilig transport?!

Bijlage G: Interview schema

‘In hoeverre bieden de veiligheidsprocessen en –protocollen van transport van goederen in conflictgebieden aanknopingspunten voor samenwerking tussen humanitaire organisaties én Defensie en wat zijn, voor beide partijen, de randvoorwaarden voor een eventuele samenwerking?’

Introductie

- Introductie onderzoeker en onderzoeksopzet (zie onderzoeksopzet)
- Introductie geïnterviewde

Veiligheidsprocessen en –protocollen

(Is er een mogelijkheid om de processen en protocollen te kunnen inzien?)

Kunt u kort per onderstaand deelonderwerp aangeven wat de huidige veiligheidsprocessen en –protocollen zijn?

- Pro-actie (maatregelen om structurele oorzaken van onveiligheid en incidenten weg te nemen)
- Preventie (maatregelen ter voorkoming van het incidenten en het beheersbaar houden van incidenten)
- Preparatie (maatregelen die een goede reactie op een kritieke gebeurtenis mogelijk maken)
- Repressie (daadwerkelijke bestrijding van incidenten)
- Nazorg (maatregelen om de gewone gang van zaken, de status quo te herstellen)
- Uitbesteding

Overeenkomsten en verschillen met humanitaire organisaties

Heeft u ervaring met samenwerking met humanitaire organisaties?

Op welke gebieden ondersteunt Defensie momenteel humanitaire organisaties?

Op welke gebieden zou Defensie de humanitaire organisaties kunnen ondersteunen?

- Pro-actie (maatregelen om structurele oorzaken van onveiligheid en incidenten weg te nemen)
- Preventie (maatregelen ter voorkoming van het incidenten en het beheersbaar houden van incidenten)
- Preparatie (maatregelen die een goede reactie op een kritieke gebeurtenis mogelijk maken)
- Repressie (daadwerkelijke bestrijding van incidenten)
- Nazorg (maatregelen om de gewone gang van zaken, de status quo te herstellen)
- Uitbesteding

Voor en nadelen

Welke voordelen zijn er voor Defensie met betrekking tot het samenwerken met humanitaire organisaties?

Welke nadelen zijn er voor Defensie met betrekking tot het samenwerken met humanitaire organisaties?

Kaders en randvoorwaarden

Kunt u aangeven wat voor Defensie belangrijke kaders en randvoorwaarden zijn om samen te kunnen werken met humanitaire organisaties? (VB. Humaniteit, Neutraliteit, Onpartijdigheid, Onafhankelijkheid, Veiligheid en Duurzaamheid)

Bijlage H: Transcripten

Uiteindelijk zijn er acht sleutel interviews gehouden met diverse personen uit het werkveld. Van deze gesprekken zijn bewust geen transcripten gemaakt, alleen korte aantekeningen. Met onderstaande personen heeft een sleutel interview plaatsgevonden:

(Namen van respondenten worden niet weergegeven in openbare versie. Neem voor meer informatie contact op met de auteur)

- Naam niet weergegeven (Liaison Veiligheidsregio-Defensie);
- Naam niet weergegeven (PAX);
- Naam niet weergegeven (Nederlandse Rode Kruis);
- Naam niet weergegeven (Wings for Aid);
- Naam niet weergegeven (Ministerie van Defensie);
- Naam niet weergegeven (Common Effort Community);
- Naam niet weergegeven (Common Effort Community);
- Naam niet weergegeven (Koninklijke Marechaussee);

Daarnaast zijn onderstaande zeven personen uitvoerig geïnterviewd vanwege hun expertise en relevante werkervaring. Deze personen zijn in het resultaten hoofdstuk veelvuldig geparafraseerd. Van deze gesprekken zijn transcripten gemaakt, zie Bijlage H1 tot en met J6

- Naam niet weergegeven (Expert Humanitaire hulpverlening, Directeur bij een Aid & Trade company, Ex-Cordaid Employee);
- Naam niet weergegeven (Artsen zonder grenzen Security Advisor, freelancer diverse humanitaire organisaties);
- Naam niet weergegeven (Artsen zonder grenzen Operational Logistics coordinator);
- Naam niet weergegeven (J4DOPS Hoofd Verplaatsingen);
- Naam niet weergegeven (J4DOPS Hoofd Operationele Logistiek);
- Naam niet weergegeven (Stafofficier Operational Logistics);
- Naam niet weergegeven (Centre for safety and development Security advisor);

Bijlage H1: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : Expert humanitaire hulpverlening, Directeur bij een Aid & Trade company,
Ex-Cordaid employee

Datum : 4 mei 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage H2: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : MSF Security Advisor

Datum : 19 mei 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage H3: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : Operational Logistics Coordinator at MSF-Operational Center
Amsterdam/Artsen Zonder Grenzen Nederland

Datum : 15 mei 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage H4: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : J4 DOPS, sectie Operationele Logistiek & sectie Verplaatsingen

Datum : 3 mei 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage H5: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : Kennis- en trainingscentrum Logistiek, Stafofficier Oplog Doctrine V3M

Datum : 15 mei 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage H6: Transcript

Geïnterviewde : (Niet weergegeven in openbare versie)

Achtergrond : Security Advisor, Centre for Safety and Development

Datum : 9 Juni 2017

(Transcript niet weergegeven)

Bijlage I: Overeenkomsten en verschillen in processen

Tabel: Proactieve processen (zie hoofdstuk 4.1 en 4.2)

Soort onderwerp	Humanitaire organisaties	Nederlandse Defensie
Politieke afwegingen voor start van een missie.	Goed afwegen van samenwerking met militaire organisaties en indien mogelijk vermijden	Verantwoording, politieke doel en benodigdheden voor een missie 'Artikel 100 brief'
	Beschermen humanitaire principes	
	Afweging van het tonen van logo's en identiteit	
		Doelen en middelen van personeel ter plaatse vaststellen
Uitbesteding	Uitbesteding van transport processen	Uitbesteding van transportprocessen

Tabel: Preventieve processen (zie hoofdstuk 4.1 en 4.2)

Soort onderwerp	Humanitaire organisaties	Nederlandse Defensie
Analyses	Context analyse	(Her)Oriëntatie
	Risico analyse	Analyse opdracht en (f)actoren
Besluitvorming	Risicobeperkingsplan	Vormen van plannen
		Besluitvorming

Tabel: Preparatieve processen (zie hoofdstuk 4.1 en 4.2)

Soort onderwerp	Humanitaire organisaties	Nederlandse Defensie
Voor vertrek	Afwerken Checklists	Afwerken Checklists
Opstellen werkwijze	Protocollen ter reactie	Protocollen ter reactie
Trainen	Trainen van personeel	Trainen van personeel
		Drills, oefenen protocollen
Informatie verschaffing	Briefing	Briefing

Tabel: Repressieve processen (zie hoofdstuk 4.1 en 4.2)

Soort onderwerp	Humanitaire organisaties	Nederlandse Defensie
Werkwijze protocol	Volgen van protocollen en trainingen	Impact verkleinen, volgen protocollen
Hulpvraag	Aanvragen assistentie	Aanroepen (meer) strijdkrachten
		Aanroepen medische of technische hulp

Tabel: Nazorg processen (zie hoofdstuk 4.1 en 4.2)

Soort onderwerp	Humanitaire organisaties	Nederlandse Defensie
Controle	Controleren voertuigen	Controleren voertuigen, herbevoorraden
Debriefing	Debriefing	Debriefing

